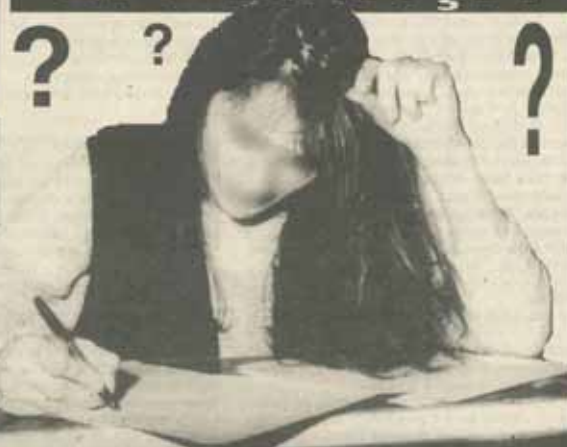

SPERANȚĂ

pag. 8-9

ANUL V • Nr. 24 (227) • 15-21 iunie • 16 pagini • 200 lei

EDITURA HUMANITAS

pag. 11

Gabriel Liiceanu și Yannick Gaultier (Gaultier)

OMAGIATĂ LA PARIS

UNIVERSITATEA AMERICANĂ

Interviu cu Maria Manoliu-Manea pag. 10-11

CONVENȚIA DEMOCRATICĂ ÎN CRIZĂ

pag. 3

pag. 5

La 4 ani de la violențele din 13-15 iunie

- Miron Cosma continuă să se bucare de imunitate;
- Vinovații de devastarea Universității rămân nepedepsiți;
- Ion Iliescu este în al II-lea mandat prezidențial;
- Petre Roman este seful unui important partid de opoziție;
- Marian Munteanu este liderul unui minor partid de extremă dreaptă;
- Cel mai faimos dintre "GOLANI", Eugen Ionescu, nu mai este printre cei vii;
- Idealurile Pieței Universității au rămas neimplinite

Cu reacții simplificate, mai potrivite unei alte vârste a societății românești decât cea din vara lui '94, presa a exaltat ori a ignorat (după culoare) prezența Regelui Mihai și a Reginei Ana la sărbătorirea Debarcării. Nu cred că cineva poate pretinde că României, care n-a fost invitată, i s-a făcut o nedreptate. Diversiune sau nu, tentativele de cult ale mareșalului Antonescu demonstrează că România nu și-a clarificat, nici pentru sine, imaginea războiului. În Normandia însă, la 6 iunie 1994, s-au aflat regi și președinți (Regina Elisabeta a II-a și Ducele de Edinburgh - prințul consort -, Regele Albert al Belgiei, Regele Harald al V-lea al Norvegiei, președintele SUA, Bill Clinton, președintele Franței, François Mitterrand, președintele Poloniei, Lech Walesa ș.a.), personalități-simbol ale unor state importante, participante, acum 50 de ani, la Debarcare. Deși nu s-a bucurat de o asemenea investitură oficială, Regele Mihai nu s-a aflat acolo doar în postura unui respectabil veteran (Regina Ana a luat, intr-adevăr, parte la campania din Franța). Fapt încă nu îndeajuns de luat în seamă, Regele Mihai este ultimul șef de stat cu rol important în desfășurarea războiului aflat încă în viață. Actul politic prin care s-a scurtat durata măcelului și au fost salvate nenumărate vieți, Regele Mihai l-a făcut, precum se știe, cu asentimentul partidelor democratice, dar singur, la vârsta de 24 de ani. Partenerii săi, care la acea dată se numeau Roosevelt, Stalin, Churchill, au murit demult. Recunoașterea rolului important al Regelui Mihai o pregătesc, între alții, și asociații de americani de origine română, care intenționează să o propună Congresului american. Din păcate, probabil că doar atunci românii (toți) vor deveni conștienți că au mai greșit o dată în plus față de propria lor istorie.

A recunoaște însă acest rol istoric al Regelui Mihai nu înseamnă a-l considera automat un factor politic determinant al prezentului și viitorului. Dimpotrivă: o privire realităților (așa cum a avut-o și el acum 50 de ani) se impune. Paradoxal, tocmai modul de raportare la Regele Mihai în exclusivitate ca la o alternativă politică l-a deservit din ce în ce mai mult în acești ani și i-a barbat întoarcerea în țară. Toată lumea o știe, dar nimeni nu spune cu voce tare că doar o minune ar mai putea face posibilă azi restaurarea monarhiei. Vârsta înaintată a Regelui îngreunează în plus procedura și așa dificilă. Procentul de adepți ai monarhiei (între 14% și 31%, după diverse estimări) este insuficient pentru a-l impune politic. Problema succesiunii îi scade și ea șansele, în continuare. Debutând ca adepți ai monarhiei, mai toți politicienii Opoziției au abandonat treptat (cel puțin pe față) partidul, simțind că nu aceasta e

opțiunea țării. Se ridică și alte întrebări: cum arată camera regală? există în jurul său competente care să conducă o țară cu problemele grele ale României? Dacă da, de ce nu s-au arătat niciodată pînă acum în discuțiile cu Putea? Dacă da, de ce nu au putut organiza nici măcar o primire adecvată la Paris, la Congresul exilului, cînd Regele a ajuns în gară ca un simplu călător, așteptat de prieteni ori rude? Etc. Nu înseamnă respect față de Regele Mihai penibilele elogiuri în articole exclamative gen Roxana Iordache. Înseamnă fie inabilitate politică, fie cinism a-l transforma pe acest personaj istoric, a cărui prezență emoționează prin demnitate, ținută, modestie ca nici unul dintre liderii politici de la această oră, într-un pion pe tabla sterilelor jocuri politice ale Opoziției. A vorbi, în condițiile de azi, despre PNȚCD ca despre un partid monarhist este, în cel mai bun caz, o copilărie. Din păcate, popularitatea în România se confundă cu dreptatea absolută ori de cite ori deschizi gura.

Dacă avea toate șansele să tulbure apele Convenției (pe care le-a și tulburat, iar faptul că nu a fost singurul care a făcut-o nu reprezintă o scuză suficientă), declarația președintelui PNȚCD, Corneliu Coposu, despre opțiunea monarhistă a partidului său nu servește nici măcar Regelui. E, desigur, lăudabil că astăzi facem peste tot muzee, expoziții și parastase, ori că dăm străzilor numele martirilor sau ale oame-

nilor iluștri (sau ale oamenilor iluștri deveniți în această țară martiri). Dar n-ar fi fost oare mai bine dacă față de cei ce ne cințesc memoria națională ne-am fi purtat omește atîta vreme cît ei mai erau în viață? Măcar în această săptămînă n-avem cum să nu ne amintim modul atroce în care un savant de statură mondială și în plus descendentul celei mai importante dinastii politice românești - l-am numit pe Gheorghe I. Brătianu - a murit în închisoarea de la Sighet. N-ai cum să nu resimți distanța infinită dintre tortionarii săi și cel care, atunci cînd i s-a oferit o posibilitate de salvare, a refuzat-o spunînd: "Un Brătianu nu fuge". Modul brutal în care Regele Mihai a fost înconjurat de armată și scos din țară în decembrie '90, penibilele șicane la care a fost supus de fiecare dată cînd la o mare sărbătoare creștină și-a manifestat dorința de a veni în România sînt reziduurile comportamentelor comuniste care au împins în închisori de exterminare clasa politică a României moderne. Dacă epoca și contextul le-ar fi permis s-o facă, și Regelui Mihai îi era rezervată tot o închisoare gen Sighet. De aceea, președintele Ion Iliescu și executanții săi vor justifica la fel de greu ca și chemarea de acum 4 ani a minerilor modul în care acestei înalte personalități a istoriei acestui secol îi oprește intrarea în țara de al cărei destin este inseparabil legat.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Un minut de adevăr

CITITORII NE RĂSPUND LA CHESTIONAR

Sfânta redacție.

I. Mă interesează: 1. cronica politică; 2. economie; 3. editorialul; 4. "Lumea"; 5. "Accente"; 6. comentariul despre TVR; 7. actualități culturale; c) cronica de film. Mă interesează într-o măsură mai mică: 1. esen culturală; 2. istoria religioasă; 3. "Curier".

II. Autorii mei cei mai preferați: 1. Andrei Cornea; 2. Ilie Șerbanescu; 3. Gabriela Adamesteanu; 4. Horațiu Pepine; 5. Tia Șerbanescu; 6. Andrei Pippidi; 7. Daniel Vighi; 8. William Totok; 9. Szász János; 10. Ion Viann.

III. Pentru interviuri propun: Gabriel Liiceanu, Octavian Paler, Doina Cornea, Octavian Buracu, Markó Béla, Lucia Hossu-Langiu, Smaranda Enache.

IV. Nu prefer extinderea tematicii, mai ales nu sport, educație, horoscopec etc., în schimb aș vrea readucerea tematicilor vechi neglijate: dialoguri, mese rotunde, minorități/majorități.

V. Ilustrația este puțin expresivă, chiar naïvă (mă refer la grafică).

VI. 2. Litera este convenabilă.

În continuare aș vrea să fac unele observații și propuneri.

Interviurile săptămânii cu mari personalități în forma aplicată în 1994 nu cred că au dat rezultatele scontate. Sînt foarte supradimensionate și deși răspund figurile cele mai semnificative ale politicii actuale și cu reporteri excelenți, totuși nu prea am aflat lucruri noi, deosebite. Am avut senzația că întrebările sînt sugerate chiar de invitați, dar oricum parca lipsește inițiativa, replica acestora care întrebă. Totodată, forma unilaterală, chiar monotona, uneori, face să fie redactată altfel în viitor.

Consider mult mai reușite și atractive "dialogurile" sau "mesele rotunde" aplicate preferențial în anii trecuți, în care fiecare poate fi contrazis, chiar în cadrul discuției sau completat de ceilalți (ex. nr. 25/1-7.VII.93 ref. la "drepturile omului", nr. 3/19-25.I.94 ref. la "negocierile de la Cotroceni", nr. 4/23-9.XI.93 ref. la "comunismul remanent" ș.a.).

Sînt reușite, deși mai puțin preferabile față de "mesele rotunde", grupările de tip: "Dosar +22" (ex. nr. 7/16-22.II.94 ref. la mareșalul Antonescu, nr. 31/12-18.VIII.93 ref. la I.C. Drăgan etc.). La acestea pot fi comparate păreriile specialiștilor, măcar ulterior, de cititori.

Lipsește foarte mult extrasele din documentele concrete, citate sau rezumate ale unor legi de bază, asupra cărora putem citi mereu numai comentarii, fără să cunoaștem conținutul lor esențial, propriu-zis. Astfel, Memorandumul cu FMI, recomandările nr. 1201/93 ale Consiliului European ș.a.m.d.

Nu sînt tratate suficient unele probleme și noțiuni actuale ce abia se conturează de multe ori în imaginația unora dintre noi, fără să fie dezbătute după importanța lor, cum ar fi: statul de drept și lacunele actuale ale acestuia; independența mass-media, cerințele și limitele acestora; tendințele și perspectivele reconsiderării istoriei pe bază obiectivă și tratată numai asupra faptelor; procedee și tradiții în desfășurarea dezbaterilor parlamentare în țările cu o democrație; rolul și posibilitățile unor instituții consacrate la prevenirea conflictelor și atenuarea urii interetnice (v. Bosnia, Israel etc.); aspirațiile, orientări și rezultate în problematica minorităților naționale (Italia, Spania, Finlanda, Canada, Anglia, Turcia); căile și mijloacele trecerii la economia de piață în țările postcomuniste (comparații); rolul și nevoia implicării bisericilor și a grupărilor confessionale la realizarea înțelegerii și a toleranței pe baza principiilor creștine, a fuhirii semenilor.

Nu pot să nu mă pronunț asupra aprecierii mele privind preocuparea revistei dvs. în tratarea și intenția ei de a se ocupa de cele mai importante probleme ale vieții actuale, la nivel net superior alor organe de presă și în conformitate cu cerințele noi, europene.

Cu multă stimă și respect.

Palcer Ioan, Cluj, 07.03.1994

Dragă "22",

Fac parte dintre acei - mulți - care consider că asocierile într-o propoziție a numelui "22" cu cuvintele "cea mai bună apariție publicistică din România" seamănă cu comiterea unui pleonasm. De fapt, revista "22" nici nu prea are cu cine să concureze, prin ceea ce și propune - dialog social - se pare că ea se adresează fiecărei cetățean cumpărător de ziare. Trebuie să admit că tristetea că nivelul intelectual normal, abordat de cei care semnează în "22", este perceput de masa de potențiali cititori ca fiind relativ elevat, și fiind spon asta nu mă gândesc la limbaj, ci la informația purtată de acest limbaj. Vă mărturisesc că știu destui oameni care nu înțeleg ceea ce scrieți, deși pricep semnificația fiecărui cuvînt. De aceea consider că pentru segmentul de cititori cărui revista i se adresează, ea nu are concurență; este destul de bună și "Dilema", dar ideea de a publica 80% din articole pe o singură temă face ca lectura să devină oboseitoare și uneori chiar neatractivă. În fine, acestea sînt problemele "Dilemei".

Salut inițiativa dvs. de a solicita cititorii să-și expună păreriile despre revistă. Prin această scrieră doresc să contribuie cu câteva impresii și idei la nobilul dvs. scop de a face din "22" o revistă chiar mai bună decît este. Imi îngăduiți înscă pe permisiunile dvs. sper! - să îmi motivez în câteva cuvinte opțiunile, deoarece în acest mod dvs. vă puteți face o imagine mai bună decît dintr-un chestionar completat geo "școlă de șoferi". Deci:

I. În revista "22" mă interesează mai ales: 1. rubrica "Accente", comentariul politic și editorialul - am fost foarte surprins, citind "Curierul", de slaba dezbateră pe care o stîrnea rubrica "Accente". La început, "22" avea consacrate acestei rubrici două-trei pagini, din această rubrică s-a încheiat chiar spiritul revistei. Ce poate fi mai interesant decît formularea unei idei deseori surprinzătoare despre un aspect sau altul, despre viața noastră socială, economică și politică? Tocmai aceste "Accente" dau revistei caracterul de tribună, de for, de loc destinat dialogului și nuantării ideilor. Cit despre editorial și despre comentariul politic, personal le percep tot cu pe niște "accente", mutate fie în altă pagină, fie ceva mai aproape de cotidian. 2. pagina economică - nu este un punct cuprins explicit în chestionar, dar este cuprins în revistă, și pentru mine e un punct de interes. Este esențial să pricepem mecanismele mai puțin vizibile ale vieții economice. Nu mi se pare întotdeauna interesant să citesc reviste de specialitate ca "Economistul" sau "Capitalul", deoarece nu sînt un specialist. De aceea, imi place foarte mult pagina "Economie" și deseori imi pare rău că nu sînt două; 3. esen filosofic și/sau cultural - nu e întotdeauna posibilă o distincție între aceste două modalități de a scrie eseu. O menționez special pentru dl. Patapievici, ale cărui "idei în libertate" sînt deseori fascinante. 4. scrierile de la cititori - mă gândesc că puteți încerca să propuneți amatorilor trimiterii scrierilor sub formă de articole și chiar să le publicați dacă ele rezistă exigențelor revistei. Idei și opinii interesante pot apărea și sub semnături necunoscute. 5. interviul săptămânii - dar nu cu domnul Iliescu sau alte persoane publice (nu doresc să le numesc personalități), care nu vor purta niciodată un dialog real, neprefect și cu adevărat relevant. 6. comentariile despre legi în curs de votare în Parlament.

I. b. În revista "22" nu mă interesează: 1. actualitatea culturală - este adevărat că ceea ce se întîmplă cu revistele noastre culturale este dureros și intenția revistei "22" este generoasă și nobilă. Dar câteva pagini fac mai mult rău decît bine; conferă revistei o imagine de "magazin", care, chiar dacă e cultural, rămîne tot "magazin". În al doilea rînd, dacă ne gîndim bine, cronica expozițiilor și de teatru își pot găsi mai bine locul într-o publicație bucurăsteană; cronica de film dispune de revista "Noul Cinema" pentru a-și găsi drum spre cititori, cit despre cronica de carte, este și nu inu-

tilă sub forma de semnal - problema nu e că nu aflăm de apariția unei cărți bune sau nu o găsim în librărie, ci că nu întotdeauna ne îngăduim buzurarul să ne bucurăm de ea. Mai utilă mi se pare critica sau cronica extinsă a vreunei apariții editoriale deosebite. 2. pagina "Săptămîna politică pe scurt" - o pagină foarte bună, dacă "22" ar avea un număr dublu sau triplu de pagini. Conținutul ei e util, bun de ținut minte și de pus la dosar, dar poate fi aflat - și este - din alte surse, poate mai puțin oneste (TV, cotidiene, opinia publică), dar mai prompte. 3. anchetele sociale: există reviste care întreprind anchete sociale destul de bune, anecdotice și miseriile concretului le țin destul de bine cu toții și nu cred că își au locul în "22". Abordarea lor sintetică, teoretică e parca mult mai potrivită. 4. comentarea sondajelor de opinie - cred că e suficient prezentarea rezultatelor, cititorii revistei au capacitatea să prindă semnificația acestor rezultate. 5. comentariul despre TVR - nu mai e nimic de comentat, ne-au lămurit de mult. 6. istoria religioasă.

II. Autori care mă interesează în revista "22": Tia Șerbanescu, Andrei Cornea, H.-R. Patapievici, Ilie Șerbanescu, N.C. Munteanu.

Doresc să mă scuz față de toți cei care semnează în "22" și nu i-am menționat. Țin să le mulțumesc pentru cuvintele scrise, pentru ideile exprimate și pentru întregul efort depus în slujba democrației și a dialogului social pertinent.

Regret că nu am mai întîlnit semnătura Alioței Mungiu și a lui Ibor Lemnaji.

III. Personalități pentru "interviul săptămîni". De acord cu personalitățile propuse de cea mai mare parte a cititorilor ale căror răspunsuri le-ați publicat la "Curier". În plus, personalități din lumea artistică sau sportivă care dovedesc o reală capacitate de dialog în spirit democratic. De exemplu, după ce dl. Cotabăci și-a exprimat simpatia pentru CDR, un mare număr de fani ai interpretului și-au revizuit păreriile politice (sîntem un popor sentimental). De asemenea, m-a surprins gestul lotului național de fotbal de a face o vizită la Vorsox, mai ales după deseale pupături cu microbiștii naționali Vadim Tudor. Nu am nici o explicație, nu am găsit amănunț în presă. Cred că ar fi util de cercetat opinii din diverse medii, fără a trăda spiritul și nivelul revistei.

Aș citi cu plăcere interviuri cu oamenii din linia doi și trei: adjuncți de miniștri, directori de întreprinderi, șau întreprinzători, oameni care se zbat cu economia reală, directori de bănci, oameni aflați în posturi importante dar mai puțin "la vedere". Pot rezulta interviuri interesante, cu condiția ca toți acceptați și să dorască să spună ceva nou și folositor.

IV. Teme noi: 1. "Viața din țările occidentale", dar nu neapărat viața cotidiană. Știu înfîm de puțină politologie și cred că e util să prezentați instituțiile politice ale marilor țări occidentale, împărțirea puterilor, organizarea juridică, influența marilor companii etc. Multă dintr-o noi știință foarte puțin despre aceste lucruri. De asemenea, nu trebuie uitate țările din sud-estul Asiei, din Africa, din America Latină. Am mai citit astfel de articole în "22" și le-am găsit interesante. 2. "evaluări și propuneri de soluții". Una din marile probleme ale economiei este că pînă acum nu există o evaluare pertinentă a situației reale a stării economiei românești. Gradul de uzură fizică și morală a utilităților, a forței de muncă (da!), nivelul calitativ al produselor, puterea de penetrare pe piața mondială. De aici se pot schița propuneri de soluții, strategii economice care pot stîrni interesul cititorilor revistei "22". 3. Ultima sugestie nu se referă la o temă nouă, ci la un spațiu de un sfert de pagină pe care "22" l-ar putea consacra celor care sînt nevoia să corespundă în spiritul revistei "22" sau (cu mai puțin orgoliu) în spirit democratic. Deci o rubrică de anunțuri ("dorec să corespundă", care să vină în sprijinul tinerilor (dar nu numai) aflați în formare intelectuală și care doresc să schimbe impresii și opinii despre fenomene sociale, economice și politice în mijlocul cărora trăim. Eu mă ofer să fiu primul "client".

V și VI. Ilustrația grafică e excelentă (bravo Perjo!), iar litera este convenabilă.

Nu pot să închei această scrieră fără să vă mulțumesc încă o dată pentru tot ceea ce faceți dvs., cei care sînteți "22". Bănuiesc că nu vă este ușor, dar să nu uitați că există oameni pentru care revista dvs. înseamnă foarte, foarte mult!

Curaj pentru viitor și multă sănătate!
Cu deosebită admirație,

Ion Almasan, 28 ani, inginer, Reșița, 20.03.1994

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ, INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

Abonamentele facute la redacția "22" sînt mai ieftine decît cele prin RODIPET.	
<p>LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPARA DIN STOC:</p> <p>Anul 1990, numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 29, 32, 33, 38, 41, 44.</p> <p>Anii 1991, 1992, 1993.</p> <p>Exemplarele vechi sînt comercializate la prețul actual al revistei.</p>	<p>Cei interesați sînt rugați să trimită adeverințe corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa: Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Distribuție. Adeverințele sînt valabile un an de zile.</p>
<p>Costul abonamentelor trimestriale cu reducere este:</p> <p>1.700 lei cu ridicare de la redacție.</p> <p>2.000 lei cu expediere prin poștă.</p>	<p>Sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRATIE ÎN EUROPA DE EST și ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS.</p>
<p>Costul abonamentelor trimestriale integrale este:</p> <p>2.300 lei cu ridicare de la redacție.</p> <p>2.500 lei cu expediere prin poștă.</p>	<p>Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare și puiul de abonament dorit pe adresa: Revista "22", cont 45103532 RCB, Eșina sector 1, Str. Landru nr. 10, București.</p>
<p>Revista "22" oferă ABONAMENTE CU REDUCERE pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.</p>	

FM 94,2 MHz

TOTAL

RADIO

www.radio.ro Tel: 637.3790.637.5645

ANDREI CORNEA

CDR în CRIZĂ

În timpul evenimentelor din mai '68, de la Paris, o personalitate oficială a comis imprudența să-l califice pe Daniel Cohn-Bendit, liderul mișcărilor studentești, drept "evreu german". Imediat, străzile Parisului s-au umplut de demonstranți care scandau: "Toți sîntem evrei germani".

În 1990, Ion Iliescu s-a precipitat să-i numească pe demonstranții din Piața Universității "golani". Îndată un mare număr de oameni, printre care artiști, scriitori, profesori de prestigiu, și-au făcut un punct de onoare în a se declara "golani", ceea ce l-a determinat pe Ion Iliescu să-și ceară public scuze pentru termenul injurios folosit.

Astăzi, pentru a nu știu cîta oară, C.V. Tudor, Adrian Păunescu, Valeriu Momanu sfidează pe cei ce au îndrăznit cîndva, în decembrie 1989, să se împotrivescă pe față patronului lor, Ceaușescu, mai adăugînd și presupusa dezlăuare a unui complot al revoluționarilor conduși de Petre Roman menit să-l asasineze pe președintele Iliescu. Ca replică, mai multe organizații ale revoluționarilor demonstrează în fața Senatului sau a Parchetului General, cerînd ridicarea imunității parlamentare a celor vinovați de nenumerabile ultragii și insulte. Și ce se mai întîmplă? Se umplu străzile de lume, chemată de principalele partide ale Opoziției, să protesteze nu doar împotriva a doi sau trei calomnatori de serviciu, dar în general împotriva extremismului politice? Nu. Ce fac Alianța Civică, ori CDR? Sînt inerte.

Pe 8 iunie, la Cluj, mai multe mii de persoane demonstrează în Piața Unirii împotriva intențiilor primarului Funar de a deplasa stația lui Matei Corvin, pe motiv că s-ar afla situată pe un sit arheologic. Important: manifestarea este organizată de Grupul pentru dialog interetnic condus de Octavian Buracu, iar la miting participă și vorbesc nu doar maghiari, ci și români, precum Octavian Buracu sau Doina Cornea. Ce a făcut, totuși, Opoziția? Le-a cerut cumva românilor din Cluj să demonstreze strîgînd "Și noi sîntem maghiari"? Nici pomeneală. Le-a cerut măcar să protesteze alături de maghiari, aliații lor în CDR, împotriva unui primar nu doar abuziv și șovin, ci și patron al imensei escrocherii numite Caritas? Nu. Tăcere.

Nu chiar tăcere. Mai sînt și declarații de presă: a d-lui Coposu, dar cu privire la intențiile PNTCD de a reintroduce monarhia; a d-lui Patriciu, dar privitoare la nevoia de a transforma CDR într-un partid; a d-lui Manolescu, privitoare la oportunitatea excluderii din CDR a organizațiilor nepartidice; a d-lui Cunescu, relativă la utilitatea a fiecare partid să conducă pe rînd Convenția. Puse împreună, aceste declarații nu dovedesc decît existența unei nemăsurate lipse de unitate și de solidaritate în interiorul CDR. Să ne mai mirăm atunci că cei ce nu știu să se solidarizeze între ei nu știu și nu vor să-i solidarizeze și pe alții în numele unei cauze?

Sau poate tocmai aceasta este problema? Opoziția, CDR în particular, pare să nu aibă o cauză, în schimb are o multitudine de scopuri, după partide și lideri. Căci a face continuu declarații de anticomunism nu mai este astăzi o cauză (o face și partidul de guvernămînt).

Ce vrea, în definitiv, Opoziția, ce ar trebui să vrea? Firește, să ajungă la putere spre a realiza schimbarea de care guvernul nu sînt capabili. Iată cauza. Or, accederea la putere se poate face pe două căi: fie printr-o coaliție cu PSDR-ul, fie cîștigînd viitoarele alegeri.

Acum, dacă Opoziția ar opta pentru prima cale (pe care părăsise un moment, la începutul anului, să o ia în considerație), ar trebui să fie gata la unele compromisuri cu partidul de guvernămînt. Printre acestea, cel privitor la forma de stat pare a fi decisiv. În schimbul renunțării la obsesiile monarhiste, CDR ar trebui să propună PSDR-ului renunțarea la aliații săi - PUNR, PRM, PSM, PDAR. Merită acest compromis, pe care l-aș califica drept "istoric"? Unii, din cadrul Opoziției, ar zice cu siguranță că merită, alții, în schimb, ar prefera să nu răspundă. Această ultimă reacție, plauzibilă mai ales din partea liderilor țărăniști, mi se înfățișează gravă: căci oricît de atrăgătoare ar părea refacerea monarhiei constituționale în România, aceasta nu poate reprezenta decît un scop și nu o cauză, altfel decît excluderea extremiștilor de la guvernare. Iată ce mă face să afirm că CDR nu are, cu adevărat, o cauză.

Dar PSDR este capabil de un astfel de compromis? Pentru a decide, compromisul trebuie măcar formulat și propus cu claritate, ceea ce nu s-a întîmplat pînă acum. Pe de altă parte, dacă CDR este într-adevăr promotoarea și apărătoarea democrației în România, ea are datoria să se mobilizeze masiv împotriva extremismului și să se solidarizeze prin toate mijloacele legale cu cei care îl denunță. Principială și intransigentă cu asupra de măsură în materia de scopuri, CDR este straniu de tolerantă în ceea ce privește devoțiunea față de cauză.

Dar să presupunem că CDR vrea să accedă la putere prin alegeri, fără compromisuri. Atunci ea ar trebui să se comporte ca o formațiune decisă să cîștige alegerile, ceea ce nu este deloc cazul. Cel mai puternic partid al ei, PNTCD, continuă să fie unul al senectuții, condus de oameni venerabili, dar incrimenți în propria lor istorie și suferinți și incapabili, s-ar părea, de înnoire, fie ea conceptuală, ori de cadru. Dovadă și declarația explozivă și contra-productivă a PNTCD cu privire la începerea procedurii de destituire a președintelui Iliescu. PL '93 practică un activism zgornos și împopular, PAC nu și-a revenit încă după dezertarea grupului civic-liberal, iar în rest... nimic! Ce activitate ecologică a desfășurat PER în doi ani de la alegeri, prin ce se remarcă influența PSDR în sindicate? Iar dacă scutul acestor formațiuni este nul, atunci ce rost au ele în Convenție, în afara aceluia de a servi - așa cum se șoptește uneori - drept partide-satelit pentru un partener mult mai puternic? Să spunem un adevăr știut de toată lumea, dar trecut sub tăcere cu puoare: Opoziția română are două partide ce merită cu adevărat acest nume: maghiarii și fesenjiștii!

În ambele alternative de prelucrare democratică a puterii, CDR trebuie să fie tare. În ambele ipoteze, confundînd scopurile cu cauza, incapacitățile de unitate, de solidaritate și de o acțiune pragmatică și rațională, CDR își arată slăbiciunea, ridicîndu-se la înălțimea de adversari și desconsiderată de electorat.

Sau cumva unii nu doresc să ajungă la putere, ci își închipuie că puterea va descinde asupra-le instantaneu, în urma unei catastrofe a actualului regim? Ei nu văd peșme stabilizarea tot mai accentuată a guvernării, aneemia sindicală, apatia sau dezinteresul politic ale majorității populației, consumămîntul tot mai vizibil al străinătății. Ei par să ignore că nici o revoluție nu se întrevade la orizont, în schimb că restaurația ce se bazează pe alianța condusă acum de PSDR o plină de sănătate.

Oricum, CDR se află cufundată într-o criză profundă. Și aș dori mult să fie vorba numai despre o criză de creștere!

TIA ȘERBĂNESCU

Eroi (tra)vestiți ai evenimentelor

Conform ideii că nu știrile sînt pentru oameni, ci bieții oameni sub știri, emisiunile Televiziunii au un stil propriu de a selecta din realitate doar mărgelile colorate. Potrivit vecherilor ofițieri de subalternii d-lui Popa, ar reieși că, în timp ce noi ne vedem de treabă, scerînd păioasele, semănînd reuniuni și simpozioane, transformînd produsele secundare în materii prime (operație care a reușit la Combinatul siderurgic Galați după ce reușise în Comitetul siderurgic FSN după Revoluție) și aniversînd tot ce ne iese în cale, în jur se întîmplă numai nenociri. Avantajul de a fi în România sare, astăzi, în ochi. Pentru a ne comunica acest lucru, d. Văcăroiu a poposit duminică seară pe micul ecran, după ce, pentru a-și face loc, emisiunea de "Actualități" se redusese la jumătate. Conform tradiției, d. Văcăroiu a prefațat mitingurile sindicale anunțate pentru 14 iunie, arătînd cît sînt de inutile în condițiile în care "România se află pe drumul cel bun", aflîndu-se în același timp în pericol să-și piardă echilibrul la orice zdruncinătură revendicativă. Sezînd liniștit între cele două drumuri, d. Văcăroiu ne-a anunțat că inflația a fost redusă la 50% - și e foarte bine că a spus-o pentru că nu observase nimeni. Dar cel mai interesant personaj prezentat la TV în aceste zile rămîne d. Gelu Voican Voiculescu, actualmente ambasador în Tunisia, care în emisiunea "În fața dumneavoastră" de luni (pe program II), realizată de Vartan Arachelian, a încercat un remember al evenimentelor care l-au

(cum i-au zis, în ordine, d-nii Iliescu și Răzvan Theodorescu) a fost premeditată, dar nu de Putere. "Este nefiresc să credem că Puterea, aflată în pragul unei vieți democratice, și-ar fi organizat singură asemenea tulburări", consideră d. Voican. Mai ciudat e că, excluzînd cu atîta decizie răspunderea Puterii proaspăt alese, d. Voican consideră întîi Televiziunea ca fiind principala vinovată și apoi - bombă finală - indică pe d. Măgureanu ca fiind organizatorul acțiunii menite să izoleze România de cadrul european și s-o mențină în sfera de acțiune a Moscovei. Ca și cum Televiziunea n-ar fi fost instrumentul Puterii și ca și cum d. Măgureanu n-ar fi fost aliatul nr. 1 al d-lui Iliescu, în calitatea sa de director al SRL Pînă la replica probabilă a d-lui Măgureanu, să observăm că d. Voican și-a confirmat pe deplin faima de personaj contradictoriu și, mai ales, disimulat. Despre înfîlțirea de taină din seara de 11 iunie nu s-a mai amintit, dar în chiar lumina finală pe care a proiectat-o asupra relațiilor ipoteza sa privind vendeta d-lui Măgureanu împotriva d-lui Petre Roman (crucea ar fi vrut să-i ia locul), scenariul d-lui Voican, în ciuda acestei sincerități, dă impresia unei jumătăți de reconstituire. Pentru că este imposibil să excludi chemarea minerilor în Capitală și să confirmi ideea unei organizări tip SRL. Este imposibil să susții că "echipa Iliescu" era interesată de Europa și de scuturarea de URSS cînd ea a luat legătura cu Ambasada sovietică imediat, cînd s-a grăbit să semneze tratatul de prietenie și cînd - iată - a organizat mineriada. Interesanta este și dezlăuiriile privind Revoluția. D. Voican a confirmat existența a două echipe pregătite să ia puterea după lichidarea lui Ceaușescu "sponsori-zate de puteri străine", dar, în opinia sa, Dumnezeu a suris României, făcînd ca echipa cîștigătoare să fie a lui Iliescu și nu a lui Verdet. După părerea d-lui Voican, echipa Verdet era cea destinată să opereze "perestroika", în timp ce a lui Iliescu făcea un pas înainte spre democrație și pluripartidism, ducînd chiar la căderea Uniunii Sovietice. Logica ne spune - și viața ne-a dovedit - că Iliescu era echipa tip perestroika, în timp ce Verdet era echipa postceaușistă, care nu voia decît schimbarea căpitanului. În acest context al mărturisirilor marcate - prin omisiuni - de ambiguități, faptul că un văr al d-lui Voican a povestit că acesta - deși urmărit în permanență de Securitate - era preocupat demult de "scenariul unei răsturnări a Puterii" confirmă apariția "întîmplătoare" a d-lui Voican din 22 decembrie, în ținută quasi-militară, ereditate unui antrenament. Primul discurs al d-lui Voican în calitate de revoluționar (reprodus în emisiune) ni-l arată preocupat de arhivele Securității. După cite s-a spus ulterior, se pare că domnia sa și-a însușit o parte din această arhivă, care ulterior a circulat în presă. Confirmînd multe ipoteze și încercînd să salveze diplomatice - dar cu riscul de a părea contradictoriu - aparentele benefice ale "echipei" care l-a emanat, d. Gelu Voican a completat cîteva piese din jocul de șah la care a participat în ultimii patru ani. Un șah singeros însă, pentru care n-au plătit decît "pionii" din stradă și datorită cărora echipa Iliescu a fost obligată să-și pună pe obraz masca democrației.

propulsat după Revoluție pe locul al treilea în conducerea țării. Emisiunea a debutat exact la 4 ani de la 13 iunie 1990 (începutul mineriadei), cu istoria acelei zile în care d. Voican, pe atunci încă prim viceprim-ministru, a jucat un rol straniu. Deghizat (prin raderă înconfindabilă sale bărbii) în simplu cetățean, prim viceprim-ministru țării, proaspăt senator de Buzău, a frecventat toate locurile acțiunii, mărturisînd că a fost chiar în "situația ridicolă" de a striga "Jos Chițac" în fața Ministerului de Interne. Mărturisire importantă, fără îndoială, căci deenșpiră procedura prin care mulți provocatori se "infiltrau" printre participanții Pieței Universității (așa cum o făcuseră de altfel și la Revoluție) pentru a controla îndeaproape desfășurarea evenimentelor. Astăzi, d. Voican consideră că "încercarea de rebeliune de tip legionar"

MARTI 7 IUNIE

● **PDSR cere casarea hotărîrilor judecătorești privind restituirea caselor naționalizate**

La dezbaterile generale din Senat privind Legea caselor naționalizate, PDSR a declarat că susține varianta Guvernului, prin care se propune restituirea în natură exclusiv a locuințelor ocupate în prezent de foștii proprietari. Vasile Văcaru (PDSR) a propus un amendament la lege, prin care toate deciziile judecătorești de retrocedare a imobilelor naționalizate să fie casate.

● **Imnul de stat al Moldovei a fost schimbat**

Parlamentul de la Chișinău a votat, cu 76 de voturi pentru și 3 contra, schimbarea imnului național al Republicii Moldova, "Deșteaptă-te române!", cu imnul provizoriu "Limba noastră". S-a anunțat, totodată, un concurs pentru noul imn de stat.

● **Raportul König-Jansson a fost acceptat de Comisia politică a CE**

Comisia politică a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei a dezbătut raportul König-Jansson privind respectarea angajamentelor asumate de România la admiterea în forul european. Raportul urmează să fie analizat și în Comisia juridică și de Adunarea Parlamentară a CE.

● **Senatul a adoptat din nou Legea MEBO**

Senatul a adoptat Legea privind constituirea asociațiilor de salariați în vederea privatizării prin metoda MEBO. Proiectul adoptat prevede două modificări față de varianta inițială, respinsă în Camera Deputaților.

● **Pedeapsa suplimentară pentru ziariști a fost menținută**

Comisia juridică a Camerei Deputaților a acceptat modificarea articolelor 205 și 206 din Codul penal, referitoare la pedepșirea insultei și calomniei. Astfel, comisia a decis să mențină pedeapsa suplimentară pentru ziariști, coborînd la doi ani închisoare maximumul pedepsei, în loc de trei ani, cum se votase în Senat.

MIERCURI 8 IUNIE

● **Senatul și-a însușit obiecția de neconstituționalitate la Legea SRRTV**

Senatul a acceptat prin vot obiecția de neconstituționalitate formulată de Curtea Constituțională la Legea privind organizarea și funcționarea Societăților Române de Televiziune și Radiodifuziune. Camera superioară a adoptat totodată un nou text care stipulează controlul parlamentar asupra celor două instituții "potrivit Regulamentelor de funcționare ale celor două Camere".

● **Camera Deputaților dezbate Legea învățămîntului**

Camera Deputaților a adoptat articolele din proiectul Legii învățămîntului referitoare la examenul de bacalaureat. Astfel, limba română, o limbă de circulație internațională, limba maternă (la școlile cu predare în limbile minorităților) și istoria românilor sînt probe obligatorii. Matematica nu mai constituie probă obligatorie, absolvenții putînd opta între matematică și o disciplină socio-umană.

● **Divergențe între România și Rusia**

Mircea Geonă, purtător de cuvînt al MAE, a afirmat că delegațiile română și rusă care s-au întîlnit recent la Moscova pentru a discuta detaliile referitoare la tratatul politic româno-rus nu au ajuns la un acord în ce privește "eliminarea consecințelor Pactului Ribbentrop-Molotov". Următoarea rundă de negocieri se va desfășura în septembrie la București.

JOI 9 IUNIE

● **Declarație PAC**

Joi 9 iunie, PAC a dat următoarea declarație: "(...) Colegiul Director al PAC propune reorganizarea CDR pe baza următoarelor principii:

1. Transformarea CDR într-o alianță puternică de partide politice, capabile să facă o ofertă politică cu scop electoral și post-electoral, pe baza unei platforme politice comune.

2. Separarea asociațiilor nepartinice și constituirea lor într-un Forum de Susținere Civică a CDR, prin acțiuni specifice.

3. Structurarea CDR în:

- organe de conducere politică centrale;
- organe de lucru (Departamente de elaborare a tuturor documentelor adoptate de conducerea politică, secretariat al Convenției, Comisie electorală);
- organe locale (fără structură și președinție locală).

4. Luarea hotărîrilor în CDR numai prin consens.

5. Stabilirea Protocolului privind modalitățile de participare la alegeri.

6. Stabilirea condițiilor de colaborare post-electorală.

7. Stabilirea Regulilor de etică a relațiilor interpartinice în interiorul CDR.

Partidul Alianței Civice consideră că abordarea cu sinceritate și responsabilitate a problemelor complexe privind reorganizarea CDR este singura

Joi 9 iunie 1994, în Aula Academiei Române s-a desfășurat ceremonia de decernare a titlului de membru de onoare al Academiei Române prof. Violette Rey, geograf francez (ales de adunarea generală din 8 septembrie 1993).

Profesor la Universitatea I Paris și la Ecole Normale Supérieure, Violette Rey este fondator al Echipei de cercetare a Universității I Paris și CNRS, originalitatea cercetărilor sale constind în asocierea investigației teoretice cu verificarea pe teren în scopul explicării evoluției sistemelor spațiale.

Activitatea sa se înscrie în curentul denumit "noua geografie", definit prin "construcția de teritorii", este desfășurată pe două direcții principale: organizarea teritoriilor din Europa Central-Orientală și analiza spațială într-o interpretare a societății contemporane din perspectivă culturală și interdisciplinară. Beneficiind, în anii '60, de o bursă de studii în România, Violette Rey și-a concretizat cercetările în lucrarea "Brașov - o vocație urbană", mai tîrziu a elaborat un studiu consacrat organizării regionale a României (1985). (ELENA SOLUNCA, FANUȘ BAILEȘTEANU)

cale pentru rezolvarea unor tensiuni apărute în rândurile opoziției democratice, înfățișându-se astfel orice posibilitate de manipulare a opiniei publice prin lansarea unor false soluții, cum ar fi fuzionarea partidelor sau varianta deghizată a acestei fuzionări (Congresul CDR).

● **Opoziția a părăsit dezbaterile Senatului**

Parlamentarii Opoziției din Senat au părăsit sala de ședințe în timpul dezbaterilor la primul articol al Legii caselor naționalizate. Gestul Opoziției a fost determinat de propunerea lui Gh. Răboacă, senator PSM, ca prevederile legii să se aplice numai caselor naționalizate după 1950, deoarece între 1946-1950 ar fi fost naționalizate imobilele "criminalilor și trădătorilor de țară".

● **Dumitru Iuga - în greva foamei**

Dumitru Iuga, liderul Sindicatului Liber din TVR, aflat în greva foamei, a adresat o scrisoare Parlamentului în care anunță că, începînd cu data de 13 iunie, va renunța la asistența medicală. Decizia sa a fost motivată de tergiversarea adoptării în Parlament a Legii de funcționare și organizare a Societăților de Radio și Televiziune.

● **Ultimul proces 13-15 iunie**

Ultimul proces al "golaniilor" acuzați de agresiune asupra forțelor de ordine, în 13-15 iunie 1990, s-a încheiat cu judecarea și condamnarea a 10 persoane. Pedeapsa maximă a fost de 2 ani închisoare, cu suspendare.

VINERI 10 IUNIE

● **PNTCD propune suspendarea președintelui**

Intr-un comunicat remis presei, PNTCD anunță că Biroul de Conducere, Coordonare și Control a decis să declanșeze, prin parlamentarii săi, procedura de suspendare din funcție a președintelui României, "pentru vina de a fi atentat la independența Justiției", prin unele afirmații făcute cu prilejul vizitelor efectuate în țară. Președinția a negat temeinicia afirmațiilor PNTCD.

● **PSDR pledează pentru egalitatea în CDR**

În opinia liderului PSDR, Sergiu Cunescu, "Convenția trebuie să fie o alianță de partide în mod egal, în esență și nu ca număr de parlamentari". Social-democrații nu sînt pentru organizarea unui congres al CDR și nici pentru un grup parlamentar unic.

● **Ion Iliescu despre Piața Universității**

"Nu există nici un punct de vedere în legătură cu agitația din jurul așa-zisei tentative de asasinare a președintelui Ion Iliescu", a declarat purtătorul de cuvînt, Traian Chebelev. Oferind presei, în avans, fragmente dintr-o carte proprie, Ion Iliescu arată că în Piața Universității, în iunie '90, se aflau "foarte multe elemente marginale, 'radicali puri', mulți studenți ce exprimau cea mai neînduplecată intransigență față de generația părinților lor" și "intelectuali (...) ce voiau ca prin acest extremism contestatar să-și răscumpere faptul de a nu se fi arătat la fel de îndrîjiți în condițiile mai primejdioase ale dictaturii".

SÎMBĂTĂ 11 IUNIE

● **PAC își prezintă doctrina în Alba**

După un dialog cu oameni de afaceri din județul Alba, membrii Colegiului Director PAC s-au întîlnit și cu agricultorii din această zonă a țării. Cu această ocazie a fost prezentată doctrina și programul liberal al PAC, precum și programul de privatizare rapidă adoptat de curînd.

● **Sediința Delegației permanente a PNL-Câmpeanu**

Întîlnirea pe țară a reprezentanților județeni, președinților de Comitete județene și membrilor Consiliului național aleși la Congresul extraordinar de la București al grupării liberale conduse de Radu Câmpeanu a generat opinia aproape unani-

mă ca, în cazul în care hotărîrea Curții Supreme de Justiție li va fi defavorabilă, gruparea să se transforme într-un nou partid politic.

● **Protest al sindicatelor din învățămînt**

Intr-un comunicat remis presei de CNSLR-Frăția și BNS, liderii acestor sindicate protestează împotriva hotărîrii Ministerului Învățămîntului de a anula calitatea de titulari a participanților la acțiunea de înșebare a anului școlar și a transformării lor în suplinitori.

DUMINICĂ 12 IUNIE

● **Petre Roman la TV5-Europe**

Duminică 12 iunie a.c., dl. Petre Roman a participat în direct la emisiunea canalului TV5-Europe, dedicată alegerilor pentru Parlamentul Europei, realizată în colaborare cu Euronews și cotidianul "Le Monde".

LUNI 13 IUNIE

● **Opoziția nu votează Legea caselor naționalizate**

Partidele din Opoziție au anunțat că nu vor mai participa la dezbaterile Legii caselor naționalizate. Decizia a fost luată în urma adoptării de către coaliția majoritară a unui amendament prin care se prevede că vor primi imobilele înapoi, în natură, doar proprietarii care locuiesc la această oră în imobilele respective în calitate de chiriași.

● **PNTCD despre CDR**

PNTCD nu este de acord cu eliminarea din Convenție a formațiunilor nepolitice. Pentru îmbunătățirea activității CDR, PNTCD va propune structurarea Convenției în funcție de reprezentativitate, avîndu-se în vedere criteriul numărului de membri, de delegați la urne, de consilieri și primari.

● **S-a reglementat problema autonomiei universitare**

În continuarea procedurii de adoptare a Legii învățămîntului, Camera Deputaților a aprobat capitolul referitor la autonomia universitară. Potrivit primului articol al capitolului, înșușit cu majoritatea de voturi, prin autonomie universitară se înțelege dreptul instituțiilor de învățămînt superior acreditate de a se autoconduce, autoorganiza și autodezvolta.

MARTI 14 IUNIE

● **Compromis în cadrul Opoziției**

Liderii CDR și PD s-au întîlnit în Sala Dacia. S-a căzut de acord ca, în numele Opoziției, să se adreseze președintelui Iliescu o invitație în fața Parlamentului pentru a da o explicație în legătură cu afirmațiile sale privind anularea deciziilor judecătorești de restituire a unor imobile naționalizate.

Pagină realizată de
RALUCA STRÖE-BRUMARIU
și **MARIAN CHIRIAC**

La închiderea editiei

● În dimineața zilei de 14 iulie, mai multe centrale sindicale au organizat un marș pe Calea Victoriei, cerînd Guvernului mărirea salariilor și condiții mai bune de muncă.

● La ora 16, în Piața Universității, a început mitingul comemorativ al zilelor de 13-15 iunie 1990, organizat de Alianța "21 Decembrie". Alianța Civică, PROPACT etc., fiind invitați mai mulți reprezentanți ai CDR. Dl. Mircea Ciomara (PNTCD) a anunțat că Opoziția a decis să solicite președintelui Iliescu explicații în legătură cu poziția sa față de Justiție, urînd ca, dacă în rîstimp de o lună nu o va face, Opoziția să pună în acțiune procedura de demitere.

● Bogdan Dăruș, de la Asociația "21 Decembrie", a cerut unitate în cadrul CDR, calificînd drept "trădare" încercări precum cele ale d-lor Patriciu și Manolescu de a restructura CDR.

Adevărul literar și artistic, Nr. 221

● **Scrisorile îndrăgostitului Clody Bertola către Emil Botta**

● **Interviu cu directorul unei edituri falimentare: Mircea Ciobanu**

● **Abolirea monarhiei în viziunea unui martor ocular: Mircea Ciobanu**

RODICA PALADE

În timp ce la Sighetul Marmăței Alianța Civică susține desfășurarea între 10-12 iunie a.c. a Simpozionului "Inchisoarea de la Sighet. Memorial istorico-politic", se pare că, la Sighisoara, Ministerul Culturii organizează tot un simpozion cu tema **Dracula**. Înalti funcționari ai Ministerului Culturii - între care se cuvine să-l menționăm în primul rând pe Mihai Ungheanu - înțeleg astfel să rămână consecvenți celor două peceți care au dus "faima" României peste hotare: Ceaușescu și Dracula.

Inițial, Alianța Civică a solicitat pentru Simpozionul de la Sighet sprijinul Ministerului Culturii, dar înaltul funcționar de care tocmai am amintit, Mihai Ungheanu, a refuzat. Cu doar câteva zile înainte de începerea manifestărilor, s-a retras și Prefectura din Sighet. Acțiunea a rămas să fie sprijinită de Primărie, prin primarul ei, Gheorghe Filipciuc (membru PNTCD), Consiliul local, Inspectoratul pentru cultură Maramureș, prin consilierul George Mihai Băriea, Muzeul Maramureșului, prin directorul Mihai Dăncuș, și Fundația Hanns Seidel. (În trecut, amintim că recent, la Timișoara, Ministerul Tineretului, adică Alexandru Mironov, a organizat și el un simpozion SF care a costat 20 de milioane de lei.)

Nu trebuie să ne mire însă absența totală a Administrațiilor instalate după decembrie '89 și consolidate în toamna lui '92 de la orice fel de manifestare privind închisorile comuniste. Iși amintește oare cineva ca în vizitele de lucru (destule!) ale președintelui Iliescu sau ale premierului Văcăroiu sau, în sfârșit, ale delegațiilor partidului de guvernământ să fi existat măcar o oprire la vreuna din sinistrele închisori comuniste care au împințit țara? Și totuși, cum România este astăzi membră a Consiliului Europei, o gesticulație minimă din partea Guvernului - prin Ministerul Justiției - era necesară în acest an la Sighet. Iată despre ce este vorba: În 1993, Ana Blandiana a înaintat Consiliului Europei un proiect prin care solicita sprijinul pentru transformarea închisorii Sighet într-un Memorial, muzeu al terorii și, totodată, centru internațional de studii al totalitarismului pentru țările din Europa centrală și de est. O delegație a Consiliului Europei a venit acum două luni la Sighet, dându-și acordul de principiu. Peste puțin timp, o a doua delegație de experți financiari ai Consiliului Europei va veni în România pentru a estima suma de care depinde realizarea acestui proiect.

Așa ne explicăm mesajul ministrului de Justiție, Gavril Iosif Chiuzbaian, către participanții la cea de-a doua ediție a Simpozionului de la Sighet: "Înainte de toate, doresc să felicit în modul cel mai sincer pe cei care au zămislit această generoasă idee a transformării uneia dintre cele mai de temut închisori din România într-un memorial istorico-politic (...)

În calitate de ministru al Justiției am primit această idee cu optimism și am decis fără a sta cituși de puțin pe gânduri, să renunțăm la perspectiva reactivării acestui loc de dețineră, dezafectat - ca din anul 1977. Nu ascund faptul că poziția noastră a fost aspru criticată în presă după cum probabil participanții la seminar au luat cunoștință, considerându-se că în condițiile în care în România închisorile sînt supraaglomerate, renunțarea la acest loc de dețineră ar fi un act inoportun. (...)

În ceea ce ne privește, Ministerul Justiției promite prin mine, ca în perioada care urmează să sprijinim sub toate aspectele dificila încercare de a reconstitui prin forța probelor scriso, un trecut de care în mod logic trebuie să ne simțim jenați, dar pe care sîntem obligați totuși să-l privim în față și să-l sfidăm."

Deci, mesajul ministrului Justiției marchează, evident, o schimbare de optică, dacă ne amintim că anul trecut, de pildă, Procuratura a transmis colo-

viului de la Sighet că nu-și poate trimite nici un reprezentant, întrucât la București... se afla în vizită o delegație din Suedia.

Pînă cînd sprijinul financiar din partea Consiliului Europei se va concretiza, Alianța Civică împreună cu Primăria din Sighet vor repara acoperișul închisorii, vor astupa goamurile sparte și vor face lucrări în subsolul pentru a împiedica infiltrările.

Responsabilii proiectului Memorialul de la Sighet, Ana Blandiana și Romulus Rusan, au prezentat echipele de lucru: de cercetare istorică se va ocupa Alexandru Zub, de compartimentul de istorie orală Romulus Rusan, de restaurare și reamenajare Alexandru Beldiman, iar de partea muzeografică Dorana Coșoveanu.

Ce ar putea reprezenta pentru noi un astfel de memorial? Ce reprezintă pentru noi astăzi suferința și moartea celor încarcerati la Sighet? De patru ani tot ascultăm și citim mărturiile ale victimelor care, sub o formă sau alta, îl repetă - derutant, cel puțin pentru mine - pe Mircea Vulcănescu: "să nu ne răzbunați". În ce măsură reușim noi, cu adevărat, să înțelegem, să interiorizăm pustiuul lugubru așezat peste țară după ce elita ei a fost ucisă aici, la Sighet?

Imagini, amintiri sau istorii. În cimitirul săracilor o bătrînă din Berbești plînge tăcut. "Aici mi-au aruncat ei toți vlădici și copii." Erau ai ei. Și pe ei li plînge de mai bine de 40 de ani. Noi însă, "vizitînd" închisori și împrăștiînd flori pe o pajiște - pentru că nu știm nici măcar unde sînt oasele acelor vlădici - noi ai cui sîntem?

Ștefan Pipaș, "responsabil cu caii" la Inchisoarea raională de drept comun din Sighet, este avertizat în data de 13 iunie 1953 de șeful lui, Șerban Nicolae: "azi nu pleci acasă. Ai misiune specială și nu e voie să ție nimeni". Noaptea, pe la ora 11, merge la puscăria miniștrilor și încercă în căruța ceva, ca o cutie mai mare, din care vede trei capete de morți. I se dă un automat cu precizarea să tragă în oricine l-ar opri și, însoțit de un maior, merge în cimitirul săracilor de la marginea orașului. "Cine sînt?", îl întreabă Pipaș pe maior. Află că sînt "niște miniștri, cin' să fie". În capătul cimitirului, groapa e gata săpată. Dar nu au frînghie. Este trecut de miezul nopții, iar maiorul se grăbește. Răstoarnă căruța și scîndurele se fac praf "și cum o fi ajuns totu' acolo, la doi metri, numai Dumnezeu știe". Notează pămîntul să nu se cunoască nimic.

Pipaș este chemat încă de două ori, noaptea, tot pentru niște cutii cu morți. Miniștri și popi. După ce nu mai este solicitat, trece dimineața devreme prin cimitir "și-mi dădeam seama că tot îngropau acolo, după cum era pămîntul nivelat. În '56, cînd s-a terminat cu închisoarea politică, eu am văzut vreo 17 oameni decedați de acolo. Se țineau unii de alții, că nu puteau să meargă. Și nici măcar în tren nu erau în stare să se urce."

La Simpozionul de la Sighet, lista participanților a fost impresionantă: de la Emil Constantinescu și Doina Cornea sau Sanda Stolojan pînă la partizanul Ioan Gavrilă și Ioana Voicu - fiica Mariei Plop și a lui Tomă Arnăuțoiu, născută în munți. De la Ileana Samoilă, care a dat naștere unui copil în închisoare, pînă la ambasadorul Poloniei la București, Bogumił Luft (fost membru al Solidarității), și atașatul cultural polonez Roman Wiborski. Senatori și deputați, alături de supraviețuitori ai temnițelor comuniste, oaspeți din Franța, Marea Britanie, Bulgaria, Polonia. Delegația poloneză (Alicja Wanczer-Gluza și Piotr Jakubowski) a împărtășit din experiența ei privind istoria orală. Cei doi reprezentau fundația non-guvernamentală KARTA, care a strins cu mult înainte de 1989 mărturii, documente, fotografii. Ei și-au cîștigat un prestigiu atît de mare, încît la ora actuală Procuratura, Crucea Roșie le solicită informații. Îmi arată un număr al publicației lor, KARTA, apărută clandestin în 1985. Înăuntru sînt tipărite fragmente din **Fenomenul Pieștii** al lui Virgil Ierunca.

Dacă va ști să evite pericolul banalizării prin repetare (în special al mărturiilor), Simpozionul de la Sighet are toate șansele de a oferi un model și chiar un instrumentar pentru felul în care societatea civilă se poate articula și funcționa cu eficacitate ca un organism pe deplin constituit. Scopul pe care și l-a propus Alianța Civică pare să fie asociat în ultimul timp cu o merituosă tenacitate.

Moțiuni adoptate la Simpozion

• Participanții la Simpozionul de la Sighet, foști deținuți politici, urmași ai lor, istorici, sociologi, oameni de cultură, cercetători ai fenomenului totalitar, din România și din alte țări, întruniți între 10 și 12 iunie 1994 pentru a-și reaminti și a analiza un trecut din care nu se poate ieși pentru că "nu-i sînt dezvoltate adevărurile și înțeleșurile, ne adresăm tuturor celor ce doresc și speră depășirea momentului de confuzie și criză prin care trece țara noastră și - într-o măsură mai mare sau mai mică - întregul Est al Europei pentru a le spune că, atîta timp cît adevărul nu va fi despărțit de minciună, libertatea nu va putea fi decît sinonimul haosului și corupției, atîta timp cît vinovățiile nu vor fi asumate și victimele nu vor fi recunoscute, reconcilierea rămîne o iluzie sau o ipocrie.

Cei ce-și uită trecutul sînt condamnați să-l repete, cei ce-și ascund trecutul sînt vinovați de repetarea lui.

Din acest loc de suferință și supliciu al valorilor democratice și creștine declarăm solemn că vom continua să luptăm pentru recuperarea și impunerea tuturor adevărurilor vieții și istoriei noastre, pentru a face posibilă nu numai dreptatea, ci și viitorul.

Iar pînă cînd justiția nu va reuși să fie o formă de memorie, nu vom renunța să facem din memorie o formă de justiție.

• Participanții la cea de a doua ediție a Simpozionului internațional "Inchisoarea de la Sighetul Marmăței - Memorial istorico-politic" fac un apel către toate instituțiile statului român, cît și către cele ale Republicii Moldova, către organismele internaționale de apărare a drepturilor omului, și nu în ultimul rînd către conștiința celor pentru care forma supremă a libertății este solidaritatea să facă toate demersurile posibile și necesare pentru eliberarea ultimului deținut politic român, Ilie Ilășcu, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, și a colegilor lui de suferință.

Radio Delta - "Drumul cel mai scurt către informație"

- F** • emisiune pivot consacrată actualității
- O** • oferă mesaje clare și inteligente create special pentru dvs.
- C**
- U** • vă îndeamnă la acțiune prin informație
- S** • de luni pînă vineri, între 7⁰⁰ și 10⁰⁰

"Drumul cel mai scurt către informație"

BOOKAREST '94

S-a desfășurat la București, timp de patru zile, 9-12 iunie a.c., cea de-a doua ediție a Tîrgului Internațional de Carte. Organizarea acestui eveniment cultural a revenit Fundației ARTEXPO (președinte - prof. Dan Grigorescu, critic de artă) și artistului plastic Mihai Orovanu, director al Tîrgului de Carte. Manifestarea, considerată ca fiind cea mai amplă în domeniul cărții din România, a fost găzduită în spațiul Fundației ARTEXPO: Galeriile Etaj 3-4 de la Teatrul Național.

Deci Tîrgul Internațional de Carte, la care au participat scripici 21 de edituri străine, cu adevărat doar cîteva, a fost în realitate un prilej pentru editurile românești, particulare și de stat, prezente masiv, de a-și expune producția editorială. Încheierea unor contracte cu parteneri străini a rămas un desiderat, în mare măsură, nerealizat.

Dincolo de starea confuză generată de dilema "Tîrg Internațional de Carte/Salon Național al Cărții", a fost memorabilă atmosfera intens competitivă și lucid sărbătorească susținută prin eleganța, discernămintul, diversitatea și complexitatea "confruntărilor": conferințe de presă, nenumerate lansări de carte, proiecții de filme, recitaluri de poezie.

Editura Univers s-a distins pe tot parcursul Tîrgului prin eleganță, ținută și degajare occidentală în întîlnirilor și prezentărilor de carte. Ea a lansat și volumul Virginiei Woolf, *Căminele în larg*, lansare precedată de o frumoasă prezentare a traducerilor din literatura engleză apărute în Colecția "Clasicii literaturii moderne". Un veritabil eveniment l-a constituit lansarea, simțită în 11 tone, în "Colecția Ithaca - Scriitori români din exil", a unui volum de Dumitru Tepeșneg, *Cavaliul-Clepsidra*, prezentat de criticul Dan Cristea.

Tot în prima zi a Tîrgului a avut loc o "întîlnire de vîrf" a cititorilor români cu o carte de excepție: lansarea la Editura Humanitas a volumului *Vocabularul psihanalizei* (autori Laplanche și Pontalici). Prezentarea a fost făcută de domnul Vasile Dem. Zamfirescu, coordonatorul echipei de traducători. Invitată de onoare a fost doamna Françoise Laje de la Presses Universitaires de France.

"Clou"-ul amiezii de joi, pentru cititorii "tineri", a fost o lansare de carte și așez cu ocazia sărbătorii internaționale a zilei de naștere a lui Donald Duck: lansarea numărului 6/94 (omagial) al revistei "Mickey Mouse" și superposterul "Arborele geneologic al familiei Donald Duck" - autor Don Rosa (Editura Egmont).

În cea de-a doua zi, "evenimente" semnificative au fost: masa rotundă organizată în cadrul Editurii Habel, "Sociologia românească azi", la care au participat autorii Dicționarului de Sociologie; intrarea unor poezii și critici tineri prilejuită de lansarea unor volume oferite de revista "Poesis" și Editura Panteon, al căror mesaj de o nobilă ținută și de un subteran dramatism avea în vedere starea critică a poeziei (se gîndim numai la difuzare: Confesiuni "Poesis". *La ce bun poezia...*, *Cazarmă/lesmării-le cavalierului Destache* (autor L.F. Céline). *Orașul de sub varul peșterii* (autor: George Vulturescu); un film eveniment, *Soarta Schitului Darvari*, și prezentarea unei cărți-eveniment, *Mic-discurs despre iad* (autor: Hans Urs von Balthasar), la Editura Anastasia, ambele beneficiind de generoasa răsplată de spirit și originalitate a lui Sorin Dumitrescu.

Pregănită au fost și întîlnirile pajeuite de lansările Editurii Fundației Culturale Române: *Români de la est de Bug* (autor: Anton Rațiu); *Căminele spre locul inimii* - Vasile Voiculescu; *Opere "Fundamente"* - G. Bacovia; ale Editurii Humanitas: *Hilfer, Regele Carol și mareșalul Antonescu* (autor: Andreas Hillgruber) și ale Editurii Fiat Lux, cu o lansare de carte sub genericul: "Cel mai tînăr autor prezent la Tîrg": *Dragostea nu moare. O concluzie*

la 16 ani (eseuri și aforisme), autoare Chris Simion și Emanuela Sîntămărian (desene), ambele clevete de liceu.

Zua s-a încheiat cu un recital de poezie, susținut de actorii Teatrului Național, din opera lui Nichita Stănescu, Daniel Turcea, Virgil Măzilescu, Marius Robescu.

În afara acestor manifestări "clasice", menite să perfecțeze relația cititor-editor, au mai avut loc și întîlniri, conferințe de presă cu specialiști în comerțul cu cartea, drepturile de autor, organizarea editorială: KNO Stuttgart - conferința susținută de doamna Angelika Bloch, consilier KNO.

Seara, la ora 18, s-a desfășurat o conferință de presă la care a participat dl. director general Patrick C. Dubs (France Edition), în care au fost expuse succint premisele unei colaborări strîns romîno-franceze în domeniul tipăririi moderne a cărții românești.

În afara lansărilor de excepție a unor cărți-eveniment, tipărite cu prilejul Tîrgului - cea din urmă fiind *Despre artă, lume și neamul românesc*, Caragiale, autor Dan C. Mihăilescu, prezentare Andrei Pleșu -, Editura Humanitas a mai oferit un moment aniversar: 22 de titluri în doi ani: Colecția "Societatea civilă", prezentare Andrei Cornea, și un altul evocative: "Omagiul lui Eugen Ionescu", momente cu grupul "Antract".

Două prezente marcante la acest Salon al Cărții au fost: a eseistului francez, de origine belgiană, Marcel Moreau și a scriitorului spaniol Andres Sorel, invitați de onoare ai Editurii Libra cu prilejul editării volumelor *Farmecul și groaza* (eseuri) și *Babilon*, poarta cerului.

Au mai fost lansate cu prilejul Tîrgului volumele: *Eros și magie în Renanșere, 1484* - Ioan Petru Culianu (Editura Nemira). *Ultimele poezii* - Radu Gyr (Editura Vremea) și *Romanitatea românilor* - Adolf Armbruster, în Colecția "Enciclopedia de Istorie a României" a Editurii Enciclopedice.

Tot cu prilejul acestui tîrg de carte au fost deschise două expoziții, la rîndul lor eveniment: *Cartea obiect*, Sala Rondă, și *Un oraș european la mijlocul anilor '30*.

Imagini de la Tîrgul de Carte

Z. ORNEA (Editura Minerva)

"Expoziția de carte este foarte frumoasă"

Editura Minerva încearcă să-și păstreze fizionomia sa pentru a publica operele fundamentale ale literaturii române, marii clasici, cărți de eseră și pentru a menține în viață cea mai veche colecție din țară: Biblioteca Pentru Toți, care va împlini la anul 100 de ani de existență.

Expoziția de carte este foarte frumoasă, fete și frumoasă ascunde însă o mare dramă: drama cărții românești, care trece acum prin unul din cele mai grele momente ale sale. Dacă vom izbîvi să trecem peste această mare criză, să sperăm că ne vom vedea în continuare liniștii de trebură.

Pentru acest tîrg au fost editate volumele: Tudor Arghezi, *Scrieri*, 39, un volum, inaugural, din opera lui Gala Galaction, *Nurele și povestiri*, și un volum de teorie literară semnat de profesorul Dan Grigorescu, *Între cîntec și Cîvea Căla*.

MIRCEA MARTIN (Editura Univers)

"Prezența internațională - slabă"

Mie mi s-a părut prima ediție a Tîrgului de Carte mai însoțită, dacă nușă conștientă. Editorii păreau mai motivați, participarea lor se lucra firesc atunci într-un context competitiv. Acest moment de acum este un moment de cîdere, de prăbușire viziționabilă și, în același timp, de urcare fără precedent, de excoarbare a tuturor preturilor vieții de ficare zi. Oamenii nu mai au bani pentru cărți, prețul cărții nu a crescut însă pe măsura celorlalte prețuri.

Din punctul de vedere al Editurii Univers, eu pot să mă declar mulțumit. Publicul ne-a frecventat cu sălățitate și intensitate. El s-a dovedit a fi un public avizat. E un avantaj numai al nostru, nu e publicul tarabelor care cumpără Sandra Brown, și este un public ales.

Noi am avut contacte foarte bune, am lansat șase cărți, tipărite special pentru această ediție a Tîrgului, printre care sperăm să se aște și cîteva best-seller-uri. Am lansat, spre exemplu, *Monsieur sau Prinsul întemerișului*, primul volum din ciclul *Viata din Avignon* de Laurence Durrell. Primul volum lansat a fost *Căminele în larg* de Virginie Woolf, iar din Colecția "Ithaca - Scriitori români din exil" am lansat *Cavaliul-Clepsidra* de Dumitru Tepeșneg și alte trei titluri, pe care nu le mai numărăm acum.

Un regret este prezența foarte slabă internațională, mult mai slabă decît la ediția anterioară, și acest fapt se datorează unor greșeli administrative inițiale de care se fac vinovați prin mulți pentru a-i numi acum pe toți. Acest tîrg trebuia să se desfășoare sub egida Tîrgului de Carte de la Frankfurt, și atunci cu totul alta ar fi fost participarea străină. Poate că peste doi ani disponibilitatea pe care dl. Peter Weidhaas, directorul Tîrgului de Carte de la Frankfurt, continuă să o arate față de noi va putea fi fructificată.

MAGDALENA BEDROSIAN

(Editura Cartea Românească)

"Nu stăm rău, prin comparație"

Pînă în ultima clipă n-am știut dacă participăm sau nu la acest tîrg de carte, pentru că nu aveam bani să închiriam spațiul necesar, și le-am fiert pe toate în prapă, cu un sentiment de zădărnice, cu ideea că, dacă participăm, nu se alege mare lucru, dar dacă nu participăm e și mai rău.

Nu stăm rău, prin comparație, dar noi știm mai bine decît alții sau ficare știe pentru ei însuși că acestă e doar fațada dincolo de care se ascund mari eforturi, adevărate chinuri.

Din păcate, mi se pare clară departajarea între editurile care fac carte cu succes comercial (chiar valoroasă estetic) și editurile care trebuie să facă penitenciarul culturii scrise române și nu au mijloace s-o susțină singure prin tipărirea cărții comerciale care e inaccessibilă din mai multe puncte de vedere.

DOMNIȚA ȘTEFĂNESCU

(Editura Fundației Culturale Române)

"Tîrg marcat de obsolescență"

În 1992 am vrut să avem și noi Tîrgul nostru Internațional de Carte, și l-am avut. Încîntați că ne-a venit o asemenea idee, care sa ne asigure intrarea în lumea editorială civilizată, am ascultat cu bunăvoință și umor imperfecțiunile de tot felul, am ajuns în pragul consensului cu declarațiile euforice despre viitorul nostru de editori în cîștig de afirmare pe plan internațional și am așteptat ediția a doua. Care a venit cu punctualitate, exact peste doi ani!

Cu o punctualitate cu altă mai lăudabilă cu cit are senza să rămînă singura mare calitate a Tîrgului din acest an. Pentru că, iertată fie-mi lipsa de iluzii, noi am reușit să cădem în 1994 mult sub ceea ce reușisem în 1992.

Și mai deșcurajant este că această cădere, nici mică spectaculoasă, nu poate fi atribuită nîmănu dintre noi direct implicat. Fiecare, la rîndul său - organizatori, editori, autori, ziști, cititori - a făcut tot ceea ce amănunțit a fost posibil. Din însumarea competențelor și entuziasmelor diluate a rezultat un tîrg de carte marcat de obsolescență, resemnare, rutină.

GEORGETA DIMISIANU (Editura Albatros)

"Literatura va învinge și piața liberă"

Da, mie îmi plac tîrgurile de carte, pentru că, indiferent cît de controversate ar fi, ele sînt totuși o mărturie că oamenii se interesează de cărți, de cărțile bune. La tîrguri este vizibil dezinteresul celor care vin pentru cărțile de tarabă. Indiferent cîte grupuri ai fi avut, după un astfel de tîrg ești încurajat să crezi în literatura bună. Și dacă Dumnezeu ne dă sănătate, nouă, ca jure cîtuva care mai credem în literatura română, ea va învinge și piața liberă.

VIORICA OANCEA (Editura Litera)

"Experiența Tîrgului ne-a îmbogățit spiritual"

Dacă judeci cît de cît obiectiv, e imposibil să nu admitti că numai dintr-o mare dragoste de carte și dintr-un elan generos al cititorilor împătimiti se putea organiza, în condițiile de sărăcie și confuzie administrativă de acum, un asemenea tîrg de carte.

Nu pot înșelă să sper că recunoștința noastră se va auzi mai tare decît murmururile unor orgoliu nestăvuite, încurajînd Fundația ARTEXPO să repete această experiență hazardată, care, sînt convinsă, n-a îmbogățit material pe nimeni. Dar ne-a îmbogățit moral și spiritual pe toți, prin atmosfera destinată, prin spiritul democratic și occidental, prin cadrul lipsit de convenții și civilizat în care s-a desfășurat.

Inghesială din sînt, era tîrgul la care se închideau ușile Tîrgului înaltate de vînturării sînt dovida via a succesului.

VALENTIN NICOLAU (Editura Nemira)

"Tîrgul - o formă de personalizare"

Comparativ cu Tîrgul de Carte de acum doi ani, unii editori au evoluat, alții au involuat, totuși, majoritatea au făcut eforturi să se prezinte bine. Se poate remarca la standurile care cîștigă producția editurilor o concepție modernă, coerentă. Minuscul cel mai mare este prezența redusă a străinilor, și de aici lipsa contactelor pentru încheierea unor contracte. Din punctul meu de vedere, acest tîrg este o formă de personalizare: te ajută să te confrunți cu publicul în modul scris, simplu, direct: așii astfel ce le lipsește cititorilor, ce dăruie și să cîștige.

MIRCEA NEDELICIU (Editura Estromedia)

"Ministerul Culturii e laș"

Ministerul Culturii nu are o politică coerentă față de cultură și totuși laș. Refuză să-și asume o responsabilitate care îi revine în mod normal pentru un tîrg internațional de carte. Singurul tîrg internațional, o dată la doi ani, îl obligă pe mai mulți oameni de cultură să se constituie într-o fundație organizatoare pentru a servi drept paratrăznit pentru toate imperfecțiunile care de fapt ne vor aduce nouă, tuturor, în mod obligatoriu. E atîngere: dacă este bine, va fi meritul Ministerului Culturii; dacă este rău, va fi de vină Fundația ARTEXPO. Ministerul Culturii nici nu a avut minimul fair-play să soată la licitație Tîrgul pentru ca cine se simțea capabil să-l organizeze să-și asume în acest fel o responsabilitate. Editurile de stat, Imprimeria Centrală, Rodopet, ministrii hirocrației erau concentrați la etajul 3, în cel mai bun loc, "cristalul", editurile particulare, undeva, pe margine, așa ne-a "condiționat" sponsorul, prețul de închiriere a spațiilor fiind invers proporțional cu pozițiile favorizate. De ce a încalcă Ministerul Culturii această Lege a sponsorizării, votată numai de trei zile?

Mihai Orovanu este un om minunat, un năv într-o capcană. Nu este vina lui, nici a Fundației, este numai vina Ministerului Culturii.

Pagină realizată de VIOLA VANCEA

“Reprezentăm o voință activă de a face cultură”

- interviu cu MIHAI OROVEANU, director al Oficiului Național de Documentare și Expoziții de Artă și al Fundației ARTEXPO -

Ce face Oficiul Național de Documentare și Expoziții de Artă?

ONDEA și-a făcut și își face datoria de instituție bugetară, punând în practică politica culturală a Ministerului Culturii. Sînt unele voci care consideră că ONDEA este o instituție de cultură care își permite luxul unei prea mari independențe. Mi-ar fi făcut plăcere, dar nu e să fie așa. Respectăm cu strictețe statutul de funcționar public și nu facem decît să punem în practică planuri ce nu ne aparțin. Sîntem intermediari între propunerile personale ale artiștilor sau, foarte rar, ale Uniunii Artiștilor Plastici și Ministerului Culturii. Nu avem nici un amestec în selecția expozițiilor românești în străinătate, și nici în a celor străine în țară.

Ca instituție bugetară am dezvoltat de la an la an autofinanțarea, astfel încît, dacă în 1992 subvențiile erau de 51 milioane lei și veniturile proprii de 41 milioane lei, în 1993 subvențiile au reprezentat 63 de milioane față de 132 de milioane venituri proprii. Numai în 1993 am folosit pentru organizarea expozițiilor 148 milioane lei. Comenzile au fost în bună parte făcute de Ministerul Culturii, dar am avut și venituri importante realizate din închirieri de spații, servicii, transporturi. Cu un personal de aproximativ 80 de salariați, am organizat în 1993 circa 120 de expoziții, deci la fiecare două zile și jumătate cite o expoziție. Deținem într-un fel un monopol, care nu peste mult timp se va dovedi foarte păgubos. Lucrăm într-un regim de maximă tensiune, în program prelungit, cu retribuții minime și insatisfacții mari. Lamentabila precaritate a mijloacelor se reflectă și asupra expozițiilor românești în străinătate. Dacă Ministerul Culturii ar publica sumele alocate deplasării salariaților noștri în străinătate, aș descoperi diurne reduse, cazări neplătite și multe altele, care nouă ne fac cinste și altora nu. Important este că noi reprezentăm o voință activă de a face cultură în cenușii peisajului nostru cultural.

Tirgul de Carte este prima manifestare a Fundației ARTEXPO. Să lămurim ce înseamnă Fundația ce scop are și de ce s-a înființat?

ARTEXPO este o fundație non-guvernamentală, non-profit, înscrisă în martie 1994. Fundația își propune să realizeze programe care nu se supra-pun celor atribuite de Ministerul Culturii, Oficiului Național pentru Documentare și Expoziții de Artă. Ne vom ocupa de zone neglijate sau ignorate alături de Minister, cit și de UAP. Ne propunem, de exemplu, să edităm o revistă de artă care să activeze o documentare aflată astăzi în stare de mauoleu. Nu ne propunem să concurăm revista "Arta", căreia îi dorim o rapidă revenire pe piață, ci ne propunem o altă structură, bazată pe multă informație în zona marketingului de artă, a informației de natură legislativă și așa mai departe. De asemenea, dorim să sprijinim o galerie pentru tineret, plasată central, condusă direct de tinerii artiști. Ne preocupăm problema cărții sub aspectul valorii plastice, al expresiei artistice. Să ne amintim cum arăta o carte între cele două războaie, cum era legată, ilustrată și împodobită, și în același timp să ne gândim la agresivitatea prostului gust al kitsch-urilor colate cu imagini de catalog Neckermann, care sînt azi majoritare pe tarabele Capitalei. Deci încercăm să repunem în drepturi competența și bunul gust în zona cărții ca obiect de artă.

Apropo de carte, spuneți-mi direct: am aflat că dumneavoastră ați salvat, la un moment dat, Tirgul de un dezastru.

Nu eu l-am salvat, ci doar Fundația, la o idee a regretatului Radu Șteflea, care a preluat organizarea Tirgului. Cum Ministerul a fost pus în imposibilitatea de a organiza Tirgul de Carte în asociație cu Avencourt Exhibition...

Imposibilitatea financiară?

Nu, dar la primul Tirg, care a fost făcut în urma unui contract cu această firmă, diferența de câștig a fost foarte mare în favoarea partenerului englez, astfel încît părerea unanimă a tuturor responsabililor din Minister a fost că nu trebuie continuată această colaborare.

Pentru a evita un proces, Ministerul a renunțat să se mai implice în colaborarea cu Frankfurter Buchmesse, care se oferise să ne ajute. Astfel, Fundația ARTEXPO a preluat din mers această problemă și, cu toate riscurile, ne-am implicat, foarte tirziu, în organizarea Tirgului.

Din afară pare un mare succes, nimeni nu știe ce se întâmplă înăuntru.

Vă pot spune că am căutat sponsori, am fost sprijiniți de Ministerul Culturii și de unele edituri de

stat, am primit o importantă donație de la Frankfurter Buchmesse, prin amabilitatea directorului acestuia, dl. Peter Weidhaas, constînd în mobilier pentru expoziție. Am primit bani de la bănci, alte fundații, societăți comerciale și chiar persoane particulare.

Ministerul Culturii poate intra într-un conflict cu partenerul de la prima ediție a Tirgului?

N-are cum să intre în conflict, pentru că nu este implicat direct. Ministerul a sprijinit Fundația, a sprijinit un proiect punctual al acesteia, dar structurile Ministerului nu au fost implicate direct. Deci Ministerul e sponsor, nu organizator.

Practic, dacă această fundație nu exista, nici Tirgul nu exista?

Da, bineînțeles, dar, nota bene, Fundația nu e la remorca Ministerului.

Fundația are în zona sa de activitate mai mult sprijinirea artelor vizuale, nu?

Da, spre exemplu ne vom ocupa de fotografie, despre care știm în ce hal se găsește ca statut și mijloace de expresie. Sperăm să găsim o formulă, poate în colaborare cu Primăria Bucureștiului, pentru deschiderea unei galerii de artă fotografică rezervată profesioniștilor.

Mi se pare că sînteți într-un conflict inventat și deplasat cu Uniunea Artiștilor Plastici, mai precis cu unii membri ai acestei Uniuni.

Există unele opinii divergente, legate mai ales de utilizarea spațiilor pe care noi le-am închiriat Uniunii. Uniunea nu a respectat și nu respectă clauzele acestui contract, lucru care se reflectă negativ asupra posibilităților noastre de a organiza în continuare expozițiile membrilor Uniunii. Cu toate că nu avem scopuri divergente, avem, lîmpede, alte opinii manageriale. Nu putem continua întredîinind din banii statului activități subculturale, în avantajul unor grupări nedecarate. Așteptăm ca Uniunea să-și clarifice structurile și, cu toată bunăvoința, să încercăm să ne asociem spre binele tuturor.

Gabriel Tepelus, Mircea Tomuș, Adrian Dohotaru, Mihai Oroveanu și Dan Grigorescu la deschiderea Tirgului

Ați reușit performanța de a fi acuzat din toate direcțiile: de Uniune, de Minister și de EUROMEDIA.

Mi se pare normal, înseamnă că facem ceva. Nu resping acuzațiile în bloc, pentru că ar fi caraghios, dar aș prefera să se renunțe la acuze și să se iște un dialog în care să ne limpezim punctele de vedere. Mi se pare grav să fiu acuzat de "România liberă" pe o pagină întreagă că faci prozelitism sectant organizînd o expoziție "Marian Zidaru". Este un caz foarte grav de încercare de limitare a libertății artistului, la care din nefericire nimeni nu a reacționat.

Mai e o nuanță în general ești acuzat personal, neglijîndu-se instituția. Probabil că sînteți o țintă destul de mare.

Sînt o țintă mare, pe_mănu cu "ținta vacă". Dar asta nu mă preocupă. În instituție sînt oameni remarcabili, oameni care, lucrînd circa 12 ore pe zi, 90% din ei primesc mai puțin de 100.000 de lei pe lună. Probabil că sînt vinovați pentru ritmul pe care l-am imprimat, un ritm în care ei au făcut lucruri absolut formidabile. Ei primesc foarte rău aceste acuze, știind că nu și-au făcut decît datoria.

Nu am făcut nici un *parti pris*. Au fost expoziții, saloane pentru care am serios rezerve de natură estetică și managerială.

Dar acolo era acea parte democratică a cărei lipsă în altă parte vi se reproșează. Era toată lumea, tot artistul

vingător în zonă.

În aceste expoziții au fost prezenți, dacă nu totalitatea membrilor UAP, măcar peste două treimi. În ceea ce privește achizițiile, oare chiar nu se știe că nu Oficiul face achiziții, că există o comisie formată din membri ai Uniunii și reprezentanți ai Ministerului Culturii, care au achiziționat în 1991 și 1992 lucrări de la peste 300 de artiști, că acestea proveneau de multe ori de la artiști de valoare, ignorați de Consiliul Culturii și Educației Socialiste? Sînt gata să fac publice aceste liste de achiziții, corect fiind să facem publice și listele din anii 1980-1990. Fapt este că multe instituții publice ne-au returnat lucrări achiziționate în acea perioadă, cerîndu-ne lucrări din cele cumpărate după 1990. Astfel, Ministerul de Externe, Parlamentul României, ambasadere noastre au fost decorate cu sute de lucrări cumpărate în această ultimă perioadă.

În ce măsură credeți că puteți acoperi noul pachet de muncă pe care vi-l propunem cu Fundația? Sînteți optimist?

Sînt optimist în ceea ce privește evoluția Fundației și mai puțin în ceea ce privește evoluția Oficiului. Spre exemplu, am primit de la Minister un fel de algoritm economic de aplicat pentru fiecare expoziție (făcut, bineînțeles, foarte corect în accepția economiștilor din Minister, dar foarte greu de aplicat în condițiile actuale). În momentul în care faci din două în două zile o expoziție, în momentul în care primești expoziții despre care nu știi nimic, contractate de oameni neinformați, cum v-a închipuiți că, de exemplu, aș putea să fac, cum mi se cere, licitație pentru tipărirea unei invitații sau trei oferte diferite pentru transportori? Acest lucru ne va bloca timpul, dovedindu-se că activitatea noastră nu a fost apreciată și că sîntem tratați ca niște delincvenți potențiali.

Au fost articole ale domnului secretar de stat Mihai Ungheanu împotriva Oficiului.

Îi respect opiniile, dar informațiile pe care se bazează nu sînt cele furnizate de noi. Dacă dînsul consideră că lucrurile acestea trebuiau făcute în presă, eu mă simt flatat, dar mi se pare normal, eu, dacă îmi prind portarul dormind, să-l pedepesc, fiind subordonatul meu. Dacă am greșit, cum sînt subordonatul domnului Ungheanu, sînt gata să suport consecințele (avînd în vedere că are toate mijloacele să o facă). Intervenția în presă mi se pare neobșnuită și sînt convins că e vorba de o intervenție strict politică, ce nu se referă în mod special la mine. Faptul că am fost numit de Andrei Pleșu este un accident administrativ și nu un pojar inoculat.

Pot să spun că nu mi-a fost rușine de ceea ce am făcut. Apropo de Tirgul de Carte: am fost interpellat destul de violent de Mircea Nedelciu, care se referea la o atribuire preferențială a spațiilor. Îmi pare rău, dar spațiile au fost împărțite în general într-un timp record și consider că EUROMEDIA este bine plasată. Am încercat să grupăm editurile de stat și mi se pare o formulă bună, pentru că fiecare trebuie să-și asume responsabilitățile, iar în ceea ce privește faptul că unul este plasat într-un colț mai umbros sau altul într-un colț mai luminos, asta se întâmplă la orice țig, nu poți să mulțumești pe toată lumea și nu este în cutuma vreunui țig internațional ca expozantul să-și aleagă singur spațiul.

Mai sînt și alte reproșuri în legătură cu Sala Dalles, unde ni se reproșează că am pornit lucrările și am distrus sala. Puteți să-i întrebați și pe cei de la Ateneu de ce au pornit lucrările și au distrus Ateneul? Am declanșat lucrarea în urma unei expertize făcute de specialiști, am avut la început niște bani, am achiziționat instalația de climatizare, iar cînd vom avea bani vom continua. Din nefericire, nu numai lipsa banilor ne împiedică activitatea, ci chiar legi făcute în anii '90-'92. De exemplu: monopolul acordat prea ușor Uniunii Artiștilor Plastici privind exportul lucrărilor de artă. Am avut situații în care lucrări din proprietatea Ministerului au fost obligate la vamă să fie rîscumpărate prin UAP, taxate ca să poată ieși din țară cu o ștampilă infamantă, de non-valoare. Cum ne putem închipui că poate să funcționeze un comerț de artă cînd n-ai voie să scoți din țară obiecte cu valoare peste de 5.000 lei - echivalentul a cinci beri -, altfel suportîți taxe dure, descurajatoare. Caracterul devastator al unei asemenea hotărîri guvernamentale nu prea ajută la imaginea României.

Repet, ne-am rezumat să ne facem datoria economisind fiecare cuișor. Cînd pentru toate acestea nimeni nu spune nici o vorbă bună, ba din contră, te apucă un dor de pustie...

Interviu realizat de DAN PERJOVSCHI

ÎNVĂȚĂMÎNTUL UNIVERSITAR PARTICULAR:

Anul acesta termină prima promoție de absolvenți ai facultăților particulare. Dacă pînă acum Ministerul Învățămîntului a făcut abstracție de existența lor, iată că se află pus în situația de a găsi o modalitate de recunoaștere a diplomelor acestor studenți. Numărul lor este estimat la peste 100.000, înscrși la cele aproape 400 de facultăți private, comparativ cu circa 250.000 studenți la stat. Există chiar anumite facultăți și secții în cadrul învățămîntului superior privat unde numărul studenților îl depășește pe cel de la stat, și am putea exemplifica cu facultățile de drept și management. Explozia post-revoluționară de instituții de învățămînt superior particulare și de stat a determinat adoptarea (la sfîrșitul anului trecut) unei legi privind acreditarea acestora. Procedura de acreditare va începe la sfîrșitul lunii iunie. Prezentele în continuare principalele condiții impuse de această lege și cîteva date despre situația actuală a învățămîntului particular.

LEGEA privind acreditarea instituțiilor de învățămînt superior

Conform Legii nr. 88, ce reglementează funcționarea instituțiilor de învățămînt superior, de stat și particulare, înființate după 1989, procesul de acreditare cuprinde două etape: autorizarea de funcționare provizorie, care acordă instituțiilor dreptul de organizare a admiterii, și acreditarea propriu-zisă, care acordă dreptul de organizare a examenului de licență și de eliberare a diplomelor recunoscute de Ministerul Învățămîntului. Prin aceeași lege se înființează Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare. Membrii Consiliului sînt numiți de Parlament. Pentru eliberarea autorizației de funcționare provizorie, CNEAA elaborează un raport, în funcție de care Guvernul acordă sau nu autorizația de funcționare provizorie. Instituția de învățămînt superior autorizată provizoriu poate să organizeze concursuri de promovare a personalului didactic. Pentru obținerea acreditării propriu-zise, CNEAA întocmește un raport de evaluare, în baza căruia Guvernul elaborează proiectul de lege privind înființarea instituției de învățămînt superior. În cazul unui raport de evaluare negativ, instituției în cauză i se retrage și autorizarea de funcționare provizorie. Studenții instituției de învățămînt superior de stat care își încetează activitatea pot să se transfere la orice altă instituție de învățămînt superior autorizată sau acreditată, cu acordul instituției primitoare. În schimb, studenții de la instituțiile particulare nu pot să se transfere decît la alte instituții particulare. Facultățile în funcțiune la data de 22 decembrie se supun numai procedurii de evaluare periodică (din cinci în cinci ani).

Instituțiile care depun dosare pentru autorizare și acreditare sînt obligate să achite o taxă pentru fiecare profil sau specializare, echivalentă cu zecile salarii lunare brute de profesori universitari cu vechime maximă din învățămîntul de stat. Criteriile după care se vor acorda autorizații provizorie și acreditare se referă la personalul didactic, calitatea învățămîntului, baza materială, activitatea de cercetare și activitatea financiară. Pentru obținerea autorizației de funcționare provizorie, instituția trebuie să aibă la fiecare facultate, colegiu și specializare cel puțin 70% din posturi acoperite cu cadre didactice titularizate în învățămîntul superior, din care cel puțin 30% cadre didactice cu grad de profesor și conferențiar. Pentru obținerea acreditării, instituția de învățămînt superior trebuie să aibă cel puțin 50% cadre didactice cu norma de bază, titularizate în învățămîntul superior, din care cel puțin 30% să fie profesori și conferențieri. Personalul de conducere al instituției de învățămînt superior și șefii de catedră trebuie să aibă norma de bază în instituție și grad de profesor sau conferențiar universitar titular. În vederea acreditării, primele trei serii de absolvenți ai instituțiilor de învățămînt superior autorizate provizoriu susțin examenul de licență la facultățile stabilite de Consiliul Național de Evaluare. Din comisiile de examinare nu vor putea face parte cadrele didactice care au predat la instituțiile de la care provin candidații la examenul de licență. Pentru acreditare este obligatoriu ca minim 51% din totalul absolvenților fiecăreia dintre primele trei serii să promoveze examenul de licență sau de absolvire. Dacă această condiție nu este respectată, instituția respectivă pierde dreptul de școlarizare pentru anul următor.

Pentru obținerea autorizației de funcționare provizorie instituția de învățămînt superior trebuie să dovedească că dispune de spații adecvate pentru desfășurarea cursurilor, de laboratoare proprii sau închiriate și de bibliotecă dotată cu sală de lectură și fond de carte propriu. Pentru acreditare, instituțiile de învățămînt superior trebuie să facă dovada că dispun în proprietate de cel puțin 50% din spațiile de învățămînt și că în perioada anterioară au utilizat cel puțin 25% din venituri pentru investiții în baza materială proprie. În sfîrșit, instituțiile care solicită autorizație de funcționare sau acreditare trebuie să dovedească faptul că personalul didactic și de cercetare propriu desfășoară activități de cercetare științific valorificate prin publicații, expertize etc. Cadrele didactice cu funcția de bază la o instituție de învățămînt de stat sau particular pot efectua activități didactice prin asociere, indiferent de forma de angajare, la alte instituții de învățămînt superior, pînă la cel mult echivalentul unei norme didactice.

RALUCA STROE-BRUMARIU

OPINIA Consiliului de Evaluare Academică

- interviu cu dl. Ioan Mihăilescu, profesor de sociologie, președintele Consiliului Național de Evaluare și Acreditare Academică -

Domnule profesor Mihăilescu, cum va funcționa Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare?

Consiliul își bazează întreaga activitate de specialitate pe comisii: două în domeniul științelor exacte, două de științe inginerești, o comisie de științe sociale, o comisie de științe umaniste, una de agricultură și științe veterinare, una de medicină, una de economie, una de drept și una de arte și sport. Comisiile sînt constituite din specialiști recunoscuți în domeniile respective.

Pînă la ora actuală cite cereri de autorizare au fost depuse?

Pînă acum au fost depuse dosare de la 12 universități particulare și de la o singură universitate de stat, cea din Oradea. Celelalte instituții de stat și-au depus dosarele, dar nu pot fi înaintate Consiliului, pentru că nu s-au plătit taxele pentru acreditare. Nu este o taxă foarte mare, dar avînd în vedere situația financiară a instituțiilor de învățămînt de stat, chiar și această sumă este importantă pentru ei.

În subordinea cui se află acest Consiliu?

El este constituit prin lege, componența lui este numită de Parlament, deci nu răspunde decît în fața Parlamentului.

Din componența Consiliului fac parte numai profesori de la universitățile de stat?

Legea prevede că din Consiliu să facă parte reprezentanți ai instituțiilor acreditate. Ea nu introduce nici o discriminare între învățămîntul de stat și cel particular. Din acest motiv și propunerile care au fost făcute de instituțiile de stat nou create nu au fost luate în considerare la numirea în Consiliu sau în comisii. Pe măsură ce o instituție dobîndește statutul de acreditare, ea își poate desemna membri pentru a face parte din comisii.

Din discuțiile avute cu membrii comisiei parlamentare de învățămînt a reieșit că din cauza condițiilor impuse pentru acreditare aproximativ 80% din instituțiile de învățămînt particular vor fi nevoite să-și înceteze activitatea. Împărtășiți această previziune?

Nu știu ce informații dețin parlamentarii, dar eu aș evita utilizarea zvonurilor în judecarea unor instituții. Într-adevăr, condițiile sînt destul de severe, dar în acest moment, fără a deschide nici un dosar din cele depuse, pentru că așteptăm să fie depuse toate dosarele, nu cunosc situația efectivă din instituții, înclîm este greu să spun acum în ce proporție vor fi autorizate să funcționeze provizoriu. Din punctul meu de vedere și al consiliului, noi nu vom face nici o discriminare între statutul juridic al instituțiilor, singurele condiții pe care le vom urmări fiind gradul de îndeplinire a standardelor fixate de lege.

Șansa nevalorificată

Marti 31 mai s-a desfășurat simpozionul cu tema "O șansă pentru tinerii absolvenți", inițiat de Institutul pentru Utilități Publice și Protecție Socială din cadrul Ministerului Muncii, la care s-a încercat găsirea unei strategii pentru integrarea tinerilor absolvenți în muncă și combaterea șomajului. Din cei 1.258.227 șomeri, 22% sînt tineri și numai 10% dintre ei s-au recalcificat.

Tot cu această ocazie a fost prezentat programul INFOTIM, ce se constituie într-o bază de date care permite informarea și documentarea tinerilor. Cifrele referitoare la situația șomerilor prezentate de diverși participanți la simpozion sînt total diferite unele de celelalte,

Ce se va întîmpla cu studenții de la facultățile care nu vor obține autorizarea de funcționare?

Aș începe cu un aspect care nu este prevăzut în lege. Legea vorbește despre instituțiile care vor fi autorizate și acreditate, dar despre cele neautorizate nu se mai spune ce se întîmplă cu ele. Deci organizatorii acestor instituții pot să-și continue activitatea, singurul impediment fiind că diplomele nu vor fi recunoscute. Dacă se vor găsi utilizatori ai absolvenților care să nu acorde importanță acestui aspect, asta este altă problemă. Consiliul nu are puterea să stopeze activitatea unor instituții care nu au fost autorizate. În schimb, legea prevede ca instituțiile cărora li se recomandă încetarea activității în urma neobținerii autorizației provizorii să-și poată transfera studenții la instituțiile acreditate.

Și aici nu apare o discriminare între studenții de la facultățile de stat și cei de la instituțiile particulare?

Este singurul aspect unde legea introduce o discriminare între instituțiile de stat și cele particulare, pentru că studenții de la instituțiile de stat neautorizate se pot transfera atît la instituții de stat cît și la instituții particulare, pe cînd studenții de la instituțiile particulare neautorizate nu vor putea să se transfere decît la instituții particulare acreditate.

De ce s-a acceptat această discriminare?

Există unele argumente care au fost evocate și în dezbaterile legii, referitoare în special la criteriile de selecție la admiterea în învățămîntul superior. S-a pornit de la considerentul că admiterea în învățămîntul superior privat a fost puțin selectivă, probele de admitere au fost foarte lejere, în timp ce la instituțiile de stat, mai ales acolo unde presiunea este foarte mare, cum ar fi Facultățile de Drept sau de Științe Economice, admiterea a fost foarte selectivă și foarte dură. Transferul unor studenți de la instituții unde examenul de admitere a fost foarte lejer la instituții unde admiterea a fost foarte severă n-ar fi echitabil.

Care va fi formula de acreditare a unor instituții ce nu au echivalentul la stat?

Sînt foarte puține astfel de situații. Învățămîntul particular în România a fost și este o copie, o multiplicare a învățămîntului de stat, ceea

Foto: Gina Maria

ce se poate observa și în planurile de studii și de programe școlare, care sînt identice la stat și la particular. Acest lucru este explicabil dacă ne gîndim că ele sînt făcute de aceeași profesori care și-au transferat programele de la instituțiile de stat la noile Universități constituite. Originalitatea este foarte limitată, și aș aminti aici Facultatea de Științe Cognitive și Parapsihologie de la Universitatea Ecologică. În rest, simetria este aproape perfectă.

Aveți idee cîți din absolvenții de liceu urmează facultăți de stat?

Anul trecut noi am bătut recordurile în toată zona centrală și Est-europeană. Rata de înrolare

ceea ce a creat impresia unui adevărat haos. Impresia accentuată și de situația în care se află Ministerul Muncii, și anume aceea de a avea programe de calificare, dar de a nu fi în stare să le aplice. Nu se știe cine beneficiază de cele 90 miliarde lei care se constituie în fondul pentru reintegrarea șomerilor și nici cum se cheltuiesc.

Celelalte teme dezbătute - lipsa protecției forței de muncă tinere, munca la negru, problema salarizării, tendința emigrării - au alternat cu propunerile de soluții, printre care și aceea de a organiza centre de întîlnire ("îrguri") între agenții economici și absolvenți.

Concluzia acestui simpozion: lipsa unui flux de informații între ministere, deci între cerere și ofertă, se face principala vinovată de această stare de lucruri. (C.G.)

SPERANȚĂ SAU IMPOSTURĂ?

În învățământul superior a fost foarte mare. Raportat la situația din 1993, din totalul absolvenților de liceu, 52% au intrat în învățământul superior. Dar a fost un an excepțional. Dacă se va menține numărul actual de locuri în învățământul superior de stat și dacă unele universități particulare vor fi autorizate să funcționeze, rata se va menține foarte ridicată, având în vedere și scăderea demografică.

Ați admis că, într-adevăr, condițiile impuse pentru acreditare sînt foarte severe. La ce v-ați referit concret?

Sînt severe mai ales pentru faza de acreditare. Și, în special, în raport cu personalul didactic. Legea prevede că 70% din posturile didactice dintr-o instituție trebuie să fie ocupate de persoane titularizate, adică de persoane care au primit un titlu universitar recunoscut de o autoritate legitimată să confere asemenea titluri. Pentru unele domenii care sînt foarte solicitate, cum ar fi Științele Economice sau Dreptul, și unde numărul de specialiști nu a putut să crească foarte mult, posibilitatea de acoperire cu personal titularizat a tuturor instituțiilor nou create este limitată, motiv pentru care a apărut și o competiție între instituții în a-și asigura exclusivitatea serviciilor unor specialiști. Este o condiție severă pe care multe instituții nou create o îndeplinesc greu sau n-o îndeplinesc deloc. Este și motivul pentru care, din cele 66 de instituții particulare care funcționează în prezent, au solicitat documente de evaluare numai 35. La celelalte criterii situația este mai ușoară. Dacă o instituție are resurse financiare suficiente își poate constitui baza materială necesară. Un alt criteriu mai dificil este cel al cercetării științifice. Instituțiilor de învățământ de tip colegiu nu li se pretinde decât un minim de cercetare, pe cînd instituțiile care pretind a fi și de cercetare trebuie să dovedească că sînt capabile să aibă performanțe în acest domeniu. Aici Consiliul va urmări evitarea dublei sau multiple raportări a activității de cercetare științifică, pentru că unele instituții folosesc personal didactic prin asociere sau prin cumul din alte instituții, ori aceeași persoană poate să-și raporteze activitatea științifică în diverse locuri. Noi vom lua în considerare numai activitatea științifică care este desfășurată în cadrul respectivei instituții și mai ales în raport cu finanțarea cercetării științifice. O carte pe care a publicat-o un autor va fi contabilizată la instituția în care autorul își are norma de bază. De asemenea, nu se poate lua în considerare o listă de publicații în care apar lucrări publicate înainte de apariția instituției noi unde autorul își desfășoară activitatea prin cumul. În acest sens, instituțiile nou create au fost avertizate să-și dimensioneze misiunile în mod realist și modest, și să nu pretindă că sînt mai mult decît sînt.

Interviu realizat de

RALUCA STROE-BRUMARIU

Intrebați dacă învățământul particular este compatibil cu cel de stat, majoritatea studenților, alți de la facultățile particulare cit și de stat, au răspuns afirmativ. De exemplu:

Aurelian D., student în anul III la sociologie, Universitatea Hyperion, a argumentat: "Nu există diferențe de nivel de predare, pentru că majoritatea profesorilor care

Opinia studenților

predau la facultățile particulare sînt profesori și în cadrul învățământului superior de stat".

Dana A., anul IV, Universitatea din București, a declarat că "există tendința de echilibrare a celor două forme de învățământ, în sensul că dacă la universitățile de stat este mai greu să promovezi concursul de admitere, la facultățile de învățământ particular se va promova mult mai greu, pentru a-i împiedica pe cei slab pregătiți să-și susțină licența, de promovarea căreia depinde acreditarea facultății". (C.T.)

Scadența acreditării

Rectorii universităților particulare acceptă acreditarea ca singurul mod de intrare în legalitate a universităților particulare. Ele au funcționat pînă acum fie ca societăți comerciale, fie în cadrul unor fundații sau asociații profesionale. Nefiind recunoscute de Ministerul Învățământului, diplomele lor nu erau validate. Obiectivul rectorilor la modalitatea concretă de acreditare, prevăzută în Legea acreditării, sînt însă numeroase. Din discuțiile cu rectorul Universității Ecologice, Dolphi Drimer, cu rectorul Universității Athenaeum, Emil Cioflan, și cu directorul coordonator al Școlii Superioare de Jurnalistică de pe lângă Asociația Ziaristilor Români, Valentina Jordan, le-am selectat pe cele mai importante.

● În ansamblul ei, Legea acreditării trădează o anumită ostilitate față de învățământul particular. Nu există nici o prevedere de sprijinire a acestuia, deși este o practică curentă în toată lumea ca statul să susțină material învățământul particular. Acest sprijin s-ar putea concretiza, de exemplu, prin închirierea, la prețuri rezonabile, a unor spații de învățământ.

● Universitățile particulare vor fi obligate să aibă cel puțin 50% cadre didactice cu normă de bază. Profesorii și conferențarii buni nu vor putea însă de la stat (cel puțin într-o primă fază), încit universitățile particulare își vor forma corpul profesoral cu oameni de mîna a doua sau aflați pe o linie moartă, pe care îi vor atrage financiar sau promițîndu-le o promovare rapidă. În plus, legea acreditării limitează numărul de ore pe care îl poate avea un cadru didactic din învățământul superior, fie de stat, fie particular. Prin urmare, profesorii de la stat vor putea ține doar într-o mică măsură cursuri la universitățile private. În același timp, este nevoie de o perioadă îndelungată pentru ca universitățile particulare să-și formeze propriile cadre didactice. Deocumdată, cea mai mare parte a facultăților particulare au doar 2-3 cadre didactice cu normă de bază.

● Taxa pentru acreditare, în valoare de aproximativ 2 milioane lei pentru fiecare secție din cadrul unei facultăți, este greu de plătit. Ea este destinată acoperirii salariilor membrilor Consiliului și comisiilor de acreditare. În atribuțiile acestora nu intră însă numai acreditarea facultăților nou create, ci și evaluarea academică periodică a tuturor facultăților (inclusiv a celor de stat înființate înainte de 1989). Dar legea acreditării nu prevede taxe decît pentru acreditare, nu și pentru evaluarea academică periodică. Prin urmare, aceste salarii sînt acoperite din taxe impuse exclusiv universităților particulare, deși mai normal ar fi fost să fie plătite de la bugetul statului.

● Din Consiliul și comisiile de acreditare nu face parte nici un cadru didactic care predă și la universitățile particulare. Deși aplicarea principiului "controlului de către adversari" nu poate fi decît benefică, totuși nu o de neglijat faptul că membri ai Consiliului și comisiilor s-au pronunțat public împotriva învățământului privat în ansamblu.

Va putea învățământul particular să-l concureze pe cel de stat?

În ciuda numeroaselor lipsuri, învățământul particular a făcut progrese remarcabile în cei 4 ani de la înființare. Universitățile particulare au început să-și selecteze cu mai multă grijă cadrele didactice și studenții și să se preocupe mai mult de asigurarea unor spații de învățământ, laboratoare, biblioteci, cursuri tipărite etc.

● Astfel, în timp ce marea majoritate a universităților private nu au organizat în primul an examen de admitere (la Universitatea Ecologică s-a intrat pe baza unui test de inteligență, la Universitatea Athenaeum pe baza unei discuții libere cu studentul, la Unex A-Z pe baza unui test psihologic de personalitate), în prezent cele mai multe universități particulare dau examen de admitere la aceleași materii ca și la stat, unele continuînd să păstreze și testul de inteligență. Dificultatea acestui examen e mai mică decît la stat și unele universități particulare îi primesc pe cei respinși la stat cu medie mai mare decît 5, fără să mai dea examen.

● Cadrele didactice care predau la universitățile particulare sînt în cea mai mare parte cele de la stat, dar și profesori de liceu, cercetători, ingineri, ziaristi etc. Proporția profesorilor și a conferențiarilor este foarte mică, multe cursuri fiind țînute de asistenți universitari și șefi de lucrări, sau chiar de persoane fără nici un grad universitar. Aceasta face ca seminarurile și cursurile să fie foarte inegale.

● Programele de învățămînt ale universităților particulare sînt dintre cele

Fără îndoială, se poate vorbi de o "competiție" a studenților de la universitățile de stat și cele particulare. Adesea, ea se concentrează în jurul taxei de școlarizare și a problemei conexe, de ce locul la facultate trebuie "cîștigat" în felul acesta și nu doar prin cunoștințe.

Opinia studenților

Dobrescu Nicolae, Universitatea Athenaeum, Facultatea de Jurnalistică, anul IV: "Examenul nostru de admitere cuprinde un test de cunoștințe și unul de inteligență. Aceasta dă o șansă nu doar celor cu memorie bună, ci și celor cu un real potențial intelectual. În ceea ce privește taxa de 150.000 lei, consider că pentru o universitate nouă ea este necesară în scopul susținerii facultăților. Ca student în anul IV, sînt convins că pregătirea și cunoștințele dobîndite aici îmi vor da posibilitatea de a intra în competiție cu orice alt absolvent". (O.L.)

mai diverse. Ele au introdus nu numai materii noi, ci și secții și facultăți noi, de pildă: facultate de music hall și muzică ușoară, facultate de parapsihologie, de management în aeronautică, colégiu de cosmetică, de stewardese, de management în sport, design de mobilier etc. Pentru moment, există puține cadre didactice specializate în noile domenii de studiu, ceea ce face ca, de multe ori, sub o denumire nouă și tentantă, să se ascundă aceleși vechi discipline. Uneori planurile de învățămînt nu corespund profilului facultății. De pildă, există facultăți de ziaristică cu majoritatea disciplinelor de studiu de la facultățile de filologie și cu foarte puține discipline de specialitate.

● Dotarea materială a universităților particulare s-a îmbunătățit simțitor. Deși ele dețin în mică măsură în proprietate spațiile de învățămînt, au reușit să închirieze săli de curs, laboratoare etc. În cazul facultăților de medicină și stomatologie, lucrările practice necesită accesul în spitale. Studenții anului IV ai Facultății de Medicină din cadrul Universității Ecologice, de pildă, au pierdut o lună de studii din cauză că nu au avut acces în nici o clinică. În general, soluția adoptată pentru facultățile de medicină a fost plățirea unei taxe diverselor spitale pentru a permite accesul studenților în saloane și laboratoare. De multe ori, accesul în spitale nu a necesitat bani, ci s-a făcut pe bază de relații: șeful unui laborator, de exemplu, a pus laboratorul la dispoziția unei universități private pentru că fiul său era student la acea universitate; sau șeful unei secții sau al unei clinici dintr-un spital care predă și la o universitate particulară a permis accesul studenților în clinica respectivă.

E notabil faptul că majoritatea universităților particulare au reușit să găsească și alte surse de finanțare în afara taxelor școlare, ceea ce le-a permis menținerea acestora la nivele acceptabile: între 150.000 și 400.000 lei pentru anul școlar 1993-1994.

● Deși ne-am aștepta ca studenții de la universitățile particulare să manifeste mai mult interes față de cursuri decît cei de la stat, pentru că plătesc, în fapt, diferențele între stat și particulari nu sînt notabile sub acest aspect. În general, studenții care lucrează și își plătesc singuri taxele de școlarizare sînt mai conștiincioși. Mulți însă vor doar să obțină o diplomă pentru care părinții sînt dispuși să plătească. Se întîmplă frecvent ca seminarele și cursurile să se țînă cu 1-2 studenți. De asemenea, procentul de abandon este foarte mare: 15-20% din studenții renunță la studii, cei mai mulți după primul an.

Din păcate, învățămîntul de stat nu e cel mai bun model pentru cel privat. Pînă nu demult promovarea cadrelor didactice se făcea adesea pe bază de dosar și de relații. În multe locuri, practic se stopase procesul de promovare și de angajare a tinerilor în învățămîntul superior. Un număr insuficient de profesori de la facultățile de stat se pot mîndri cu o activitate științifică recunoscută. Multe din cadrele didactice contestate de studenți după decembrie 1989 au revenit la vechile posturi și au fost chiar avansate. În multe facultăți se învață încă după vechile cursuri tipărite înainte de 1989. Planul de învățămînt este încărcat cu materii care se mențin doar pentru a nu da afară profesorii. Materiile opționale sînt puține. Sistemul de învățămînt rămîne greoi, bazat pe memorizare și mai puțin pe înțelegere. Multe examene continuă să se ia pe bază de bani sau relații. Adeseori, absolvenții constată că ceea ce au învățat în facultate nu se potrivește cu ceea ce le cere meseria.

Cu toate lipsurile sale, învățămîntul de stat continuă să rămîna mai bun decît cel particular. În același timp însă, progresele celui din urmă sînt incontestabile. În perspectivă, învățămîntul particular va putea deveni un concurent serios al celui de stat. Deja ideea de concurență a început să se facă simțită prin introducerea acreditării și a examenului de licență comun celor două forme de învățămînt, care le-a obligat pe amîndouă să-și reconsidere activitatea.

ODANA ARMEANU

MARIA MANOLIU-MANEA, președinta Academiei Americano-Române

Universitatea americană

- interviu realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU -

“Șocul cultural” înseamnă înțelegerea cu o altă interpretare a lumii transmisă prin intermediul unui alt limbaj

Ați suportat un șoc cultural când ați ajuns, în 1978, în SUA?

Ceea ce se numește “șoc cultural” nu e propriu-zis șoc cultural, ci aplicarea unei interpretări proprii a lumii la un limbaj care reflectă o altă interpretare a lumii. Nu neg existența unor caracteristici universale umane, dar tendința de individualizare se bazează pe o diferențiere care apare în momentul nașterii, cu toată moștenirea culturală de experiență, inclusiv genetică. Există amprenta unei dezvoltări genetice, mult mai veche decât cea de la mamă la copil: într-o formulă legendară, naivă, metempsihoză.

Acestea sînt lucruri la care v-ați gândit după ce ați ajuns în SUA?

Mai mult. În țară m-am gândit tot timpul cum să-mi păstrez identitatea “făcînd ceva”. Această “dirigență creatoare” a fost elementul de tratament psihic al unor generații întregi: dorința de a crea, contravenind tendinței de nivelare și subestimare. De-abia cînd am ajuns în SUA am început să mă trezesc. Și am avut sentimentul culpabilității, mă gîndeam să scriu un jurnal: “Guilty of Happiness” (Vinovat de fericire).

Vinovat - de ce?

Pentru că lăsam aici foarte mulți oameni dragi (acum văd cu mare bucurie că îmi sînt le fel de dragi, iar eu le-am rămas dragă).

Nu găsesc la colegii din țară un sentiment de rachiună pentru că eu, plecînd, am scăpat de ultimii 10 ani grei

Permanența acestui sentiment de afecțiune, deși între timp ne-am schimbat cu toții, este un lucru uluitor. Nu găsesc la colegii din țară un sentiment de rachiună, de respingere (pentru că eu am fost peolo și am scăpat, mai ales de ultimii 10 ani grei). În momentul în care am plecat aveam 42 de ani și din punct de vedere creator am simțit că Maria Manoliu nu mai există: nu mai aveam nici un fel de contact cu mișcarea gîndirii. După 7-8 luni acolo, în SUA, am început să citesc și am reintrat în lume. Atunci am văzut că pot să aleg. Cu 7-8 ani înainte de plecare începusem să mă ocup de sintaxa transformatională: împreună cu Emanoil Vasiliu și Sanda Golopenția am scris “Sintaxa transformatională a limbii române”. Cînd am ajuns în America mi-am dat seama că între ceea ce știam noi aici și ceea ce se întîmpla acolo era o mare prăpastie. Lucrurile avansaseră imens și eu ar fi trebuit să iau de la alfabet cel puțin 10 ani de lingvistică formală. Pînă obțineai o carte, ea deja se învechise, pentru că ritmul de dezvoltare a teoriei lingvistice din America este uluitor. Pentru acest ritm există o explicație științifică și una economică: în SUA există un foarte atrîns sistem de evaluare și de stimulare a capacității creatoare a universitarilor. În sistemul de la University of California există 3 trepte de asistență, 4 trepte de profesor asociat și 8 trepte de profesor plin. Deci ai în față de parcurs o scară foarte lungă. Cînd ești asistent, după 2 ani există un comitet ad-hoc care citește ce ai scris: dacă nu produci, nu ai cum să-ți demonstrezi capacitatea creatoare. La fiecare 2 ani asistentul trebuie să producă o listă de lucrări și publicații. Fîind asemenea cerere de publicații, selecția este foarte serioasă.

Dacă treci de la asistent profesor la asociat profesor, obții definitivatul: nu ți se mai poate desface contractul de muncă și nu mai poți să faci grevă

Am colegi care s-au oprit la asociat profesor și acolo au rămas. După ce treci de la asistent profesor la asociat profesor primești definitivatul. Cît timp ești asistent, oricînd ți se poate desface contractul de muncă. Cînd devii asociat profesor trebuie să produci o carte și aceea carte să fie altceva decît teza ta de doctorat. De ce? Pentru că în sistemul de doctorat din SUA colaborarea dintre profesor și student este atît de mare încît nu se știe care e partea de originalitate a fiecăruia. Eu conduc acum mai multe teze de doctorat. Noi sîntem

angajați pe 9 luni. Chiar cînd ai definitivatul, tu ești obligat să fii acolo 9 luni dintr-un an. Restul este al tău, ca să faci cercetare. În timpul verii, vin doctoranzii și discutăm. Ideile doctoranzilor reprezintă un stimul și pentru profesor, doctoranzii îți aduc fapte pe care tu nu ești obligat să le cunoști. Am fost în mai multe comisii ad-hoc pentru asistenți americani, educați în sistemul american, nu au obținut definitivatul, pentru că nu publicaseră destul: poate pentru că n-au vrut, poate pentru că n-au putut.

De la profesor asociat la profesor plin examenul este foarte greu; trebuie să arăți că ai o reputație recunoscută de cercurile de specialitate, mai multe cărți cu recenzii bune în publicații de tînută științifică. Trecerea de la treapta a 5-a la treapta a 6-a de profesor plin este mai grea decît toate celelalte, pentru că presupune și reputație internațională. Se cer referate (7-10) de la specialiști din țări diferite.

Pentru celelalte două ce se mai poate cere?

Trebuie să se vadă că nu te-ai oprit: că ai continuat să lucrezi, să publici, să ești.

Este un mod de a te stimula?

Economic. Dacă nu avansezi, nu ai nici beneficiul salariului. Interesant este însă că salariul nu crește prea mult: creșterea este de ordinul a 120 de dolari pe lună, ceea ce nu reprezintă mare lucru pentru acolo. Din momentul în care ai definitivatul însă, nu ți se mai poate desface contractul de muncă. Nu ai voie nici să faci grevă, dacă e universitate cu fonduri măcar parțial de stat. Există o asociație

Foto: Gina Maria

a profesorilor care discută cu conducerea universității, dar nu pe bază de grevă, ci prin discuții, prin critici făcute public, mediatizate. Stimulentele materiale, vorbindu-mi, e foarte mic. Este mai degrabă vorba de un fel de mîndrie: dacă ești sau nu ești gînditor.

Dar creativitatea și pedagogia nu se suprapun întotdeauna.

Da. Am avut în departament colegi, excelenți profesori în sensul pedagogic al cuvîntului: dacă nu continuau activitatea științifică, ei puteau trece pe altă ramură, care se numește lectorat. Puteau avansa ca senior lector, puteau chiar să depășească această treaptă și să ajungă la un salariu mai mare ca al profesorului plin. Au trebuit însă luni de zile de discuții între șeful de catedră și acești doi colegi ca să-i convingă să sară de la asociat profesor treapta 3 pe linia de lectorat. Șeful de catedră spunea: “În felul acesta puteți avea salariu mai mare. Dacă rămîneți acolo, salariul vă îngheață”. Ei însă nu voiau să treacă pe ceaaltă ramură, nu din considerente materiale, ci pentru că era altă categorie. Altă paradigmă.

Cum se evaluează capacitatea pedagogică?

Colegii mei din Europa au spus că dacă s-ar aplica aceste metode și la ei, 90% ar muri de inimă. Sistemul american este următorul: la fiecare sfîrșit de trimestru sau semestru există formulare numite “student evaluation”, alcătuite din întrebări de felul: cît de mult apreciați valoarea cognitivă a cursului, cît de mult ați învățat din el, bibliografia a fost sau nu adecvată, care sînt slăbiciunile cursului, care ar fi “evaluation of the teacher”. În anumite departamente există chiar note (de la 5 la 1) pentru profesor. Toate evaluările studenților intră în computer și se face o medie. Dacă ai la un curs peste 4, atunci în

- Maria Manoliu-Manea a publicat:
- Sistematica substitutivelor din româna contemporană standard, 1968
 - Gramatică comparată a limbilor romanice, 1971
 - Structuralismul lingvistic, 1973
 - Tipologie și istorie. Elemente de sintaxă comparată romanică, 1977
 - Gramatică, pragmasemantică și discurs, 1993
 - A Grammar of Surprises. Discourse and Pragmatic Constraints of Grammatical Choices, sub tipar, Amsterdam
 - Studii și articole în reviste de specialitate

seamnă că ești un profesor foarte bun.

Te poți baza pe aceste evaluări?

Statistic vorbind, da. Nimeni nu le ia ad litteram. Pentru că sînt studenți care nu înțeleg cursul pentru că nu pot. Dar e vorba de tenta generală: dacă majoritatea spun că n-au învățat nimic sau n-au înțeles nimic, e concluziv. Aici este mica noastră durere: cît poți avansa în cercetare ca profesor și cît de puțin poți să transmiți (și cum să transmiți) ca să înțeleagă studentul. Aici este o mică tensiune. La un moment dat, cu cît ești mai avansat în cercetare, cu atît ești mai puțin apt de a predă cursuri la anii mici.

Criza educației americane: în high school te distrezi, la universitate ar trebui să recuperezi

Cînd am fost în SUA, la Universitatea din Iowa City, am auzit că studenții, în primii 2 ani, au un nivel foarte scăzut de cunoștințe. Mult mai scăzut decît al colegilor lor din România.

Chiar la nivel guvernamental se vorbește de o criză a educației americane. Înseamnă că e deficitară pregătirea lor din high school - ceea ce ar fi la noi liceu, dar liceul nostru nu are nici o legătură cu high school. Acolo există tendința de a-l menține cu orice preț pe tînar pînă termină high school: acesta e prețul democrației. Este mai bine să-i ai pe copii în școală decît să-i lași repetenți, pentru că ei atunci vor fi copiii străzii. Profesorul este într-un anumit fel obligat să gîndească în ce fel să-i atragă pe acești tineri. Există chiar o zicală: “La școală trebuie să te distrezi”. Procesul de învățare nu trebuie să fie un proces chinat. Lor trebuie să le pară că totul este o joacă, care pe un anumit plan înseamnă și dezvoltarea gîndirii, nu numai a acumulării de cunoștințe. Noi avem un program: toți copiii trebuie să urmeze același program din clasa I pînă la bacalaureat. Acolo, dimpotrivă, ei pot să-și aleagă grupuri de materii. Nu există licee teoretice sau licee de științe pozitive. Deci cînd ajung la universitate este absolut necesar să se introducă un element intermediar care să-i pregătească în ramura de specialitate pe care ei și-au propus s-o urmeze. Acești ani se distribuie în mod diferit. Există junior colleges (colegii de tineri care pregătesc tineri mai bogați, înainte de a prezenta dosarul la universitate), dar nu toți și le pot permite. Și atunci intră în facultate pe baza notelor și a dosarului din high school, care uneori constituie un mare haraj, pentru că ei nu-și dau seama că primii doi ani de facultate sînt acești ani pregătitori. În anii III și IV încep să facă ceva care seamănă mai mult cu universitatea propriu-zisă. Și totuși gradul lor de pregătire nu este gradul de pregătire pe care îl aveau studenții din România, din anul I. Ei nu au cultura generală necesară, fiindcă imediat cî s-au gîndit să urmeze facultatea au intrat în junior colleges sau în anul I sau II de universitate într-o anumită specialitate. Există în schimb această ofensivă nemaipomenită a televizorului care îi magnetizează. De mici ei stau acasă în fața televizorului și nu au nici măcar posibilitatea să-și dezvolte dorința de a face altceva decît să se uite la televizor. Există un mînunchi de factori care blochează sistemul educațional. S-au făcut de curînd sisteme cu cablu care pot permite părinților să le blocheze anumite canale: atunci cînd copilul nu mai e interesat, lasă televizorul și începe să facă altceva. Dar depinde foarte mult și de educația de acasă. Or, acasă, dacă ambii părinți sînt ocupați, așa cum se întîmplă acum, dialogul părinte-copil nu mai poate să funcționeze. Părinții lasă toată răspunderea școlii, școala crede că dacă nu se face acasă nimic nu iese nimic și, din acest complex de factori contradictorii și nefavorabili, pregătirea pînă la 20-21 de ani este inferioară față de cea a copiilor din România.

Există și o motivație teoretică?

Există două sisteme de gîndire: unul în care sistemul educațional trebuie să dea și o bază de cunoștințe (deci memorie acumulată), altul intenționînd o școală de gîndire: știința a ajuns într-o asemenea fază încît e naiv să crezi că poți să dai copilului o cultură generală - nici măcar o bază de cu-

noștrii foarte serioasă. Ceea ce trebuie să dezvoltăm la copii este capacitatea de a crea, de a gândi în așa fel încât dacă îl trimiți în un text el să fie capabil să citească și să dezvolte ceea ce-l interesează de acolo. Și atunci partea de acumulare de cunoștințe este redusă. Acest lucru se observă și la universitatea americană, pentru că atunci când ajungem în anii III-IV se dă un examen pe un domeniu ales. Și eu mă minunez cum un student care de-abia începe să știe câteva vorbe în franceză sau în spaniolă sau germană, în anul III ajunge să fie obligat să scrie un text scurt de critică literară. Eu nu înțeleg cum pot acești copii să îndeplinească cerințele anilor III și IV.

Și pot?
Da, dar începe selecția. Atunci unii pot, și unii nu pot.

Pentru pregătirea unui umanist este nevoie de 6 ani

Se intră fără examene?
Fără examene, pe baza notelor din școală. Fie din high school, fie din junior colleges. Fiecare universitate are barajul de medie care variază foarte mult. Baccalaureatul (examenul care se dă după patru ani) nu este un examen chiar așa de complicat ca cel de aici. Există un baccalaureat în științe exacte și un altul în științe umanistice. După ce ai dat acest baccalaureat, lucrurile se complică, de aici începe saltul calitativ. Anul acesta unul singur din 500-600 de studenți care urmează franceza, o studentă de-a mea, o studentă de culoare, a trecut acest examen. Poți să-ți trimiți dosarul la orice universitate din SUA. Dosarul nu înseamnă numai notele, ci și referate făcute de trei foști profesori din acești ani și o prezentare proprie a școlii, a formației tale individuale. Nu numai conținutul conțentează, ci și felul "cum spui". Pentru că de acum începi să exiști ca viitor om de știință sau viitor profesor. Poate cineva să aibă note foarte bune, dar dacă are o prezentare foarte slabă nu este luat în considerare. Această prezentare este destul de scurtă, pină la două pagini. Trebuie să se vadă

acolo că există un impuls creator, că ai avut o idee, că ții de exemplu de ce vrei să studiezi literatura în acest secol în care lumea mecanică e mai interesantă. Trebuie să se vadă că ții pe ce drum vrei să mergi, că ții să alegi. Adevărata facultate începe după acești 4 ani. Deci pentru pregătirea unui umanist sînt necesari cel puțin 6 ani. Ceea ce noi, în România, nu ne putem permite. Din ce în ce mai mult universitățile sînt considerate universități de cercetare. Și atunci noi cam respingem pe cei care vor numai master și admitem pe cei care vor doctorat. Chiar dacă unul cere master dar vezi din recomandările profesorilor că are capacitatea de a fi cercetător, îl chemăm, discutăm cu el și îl propunem să meargă la doctorat. Am avut câteva cazuri.

Deci master-ul este sub doctorat.
Sigur. La noi echivalează cu diploma de licență. După părerea mea, mai puțin chiar.

Și atunci, la toamnă, cînd se va introduce la noi master-ul, ce va însemna el?

Trebuie să-ți mărturisezi că întrebarea trebuia să meargă invers. Eu aș întreba ce înseamnă master-ul aici. Master-ul presupune un examen comprehensiv, care seamănă cu ceea ce am dat eu pe vremuri la licență. Dintre noi, în fiecare an se formează o comisie pentru master, trei profesori. De obicei se cere un examen oral și unul scris. Există însă în paralel și posibilitatea să prezinți o teză de master.

Și teza aceea poate să o faci altcineva, iar studentul să apară cu ea la susținere?

Nu, pentru că studentul trebuie să vină cu planul tezei la tine. Să îl discuți. Profesorul are un mare rol: studentul își alege subiectul împreună cu profesorul, apoi începe această muncă de două semestre în care își alege bibliografia, îi arată ce a citit, ce a scos. Este imposibil să i-o faci altcineva. În anumite domenii, la noi poate cineva să meargă direct la doctorat fără să dea un master. El trebuie să fie atît de bine înzestrat încît să-și facă bibliografia: îi dai cîteva indicații generale, stabilești împreună cu el cuvintele-cheie din domeniul pe care vrea să-l cerceteze. Studentul merge la computer, pune aceste cuvinte-cheie în computer și pe baza

lor își scoate o bibliografie de zeci de pagini. Vine cu ea la profesor și alege ce crede profesorul că este mai interesant.

Ce obligații au studenții?
Studenții au obligația de a urma atîtea cursuri cîte unități sînt necesare pentru fiecare tip de diplomă: 80 sau 120 de unități. Fiecare curs oferă 3-4-6 unități. El trebuie să se înscrie în un număr fix de cursuri în așa fel încît să îndeplinească, aritmetic vorbind, numărul de unități. Ceea ce nu înseamnă că unii foarte buni nu pot să se înscrie în la alte cursuri. Și avem studenți foarte buni care urmează mai multe cursuri decît cele cerute. Aceste cursuri oferă note. La sfîrșitul fiecărui curs, ei trebuie să prezinte o lucrare. În timpul cursurilor ei au obligații de seminarii, de lucrări acasă. Cea mai importantă lucrare înainte de examen este lucrarea de la mijlocul semestrului, care este mai substanțială decît restul lucrărilor săptămînale. Dacă a cîștigat, el poate să repete cursul respectiv.

Dar trece în anul următor?
Nu interesează. Poate să-l facă într-un an, poate să-l facă în 6 ani. Trecerea de la un an la altul nu este așa de strictă, contează numărul de unități. Acest număr de unități se poate face într-un an sau în 4 ani. Dar cursul este în funcție de orar, pentru că nu se poate oferi mai mult de două ori pe an același curs.

Dar studentul este obligat să aibă o anumită frecvență la cursuri?

Există profesori care strigă catalogul. La începutul anului i se dă un syllabus, adică teme care se vor discuta, iar la sfîrșit procentajele pentru nota finală. Din acest catalog, să spunem 15-20%, conțentează prozența, adică participarea, intervențiile, răspunsurile - nu prezența fizică. El poate să vină tot timpul, dar dacă nu are această participare de substanță e ca și cum nu a fost. Eu nu strig niciodată catalogul. Dar după primele două-trei săptămîni începi să-i strigi pe nume, pentru că asta creează o anumită intimitate între profesor și student, le ia puțin din trac. Și dacă o fiță nu-ți apare în mod regulat știi ce trebuie să fie. Deci conțentează (măcar psihologic) la notă.

Gabriel Liiceanu și Yannick Gathion (Gallimard)

Rodica Ionesco și Simone Bouc-Cioran

André Glucksmann, Yves Marek și Yves Michalon (Est-Liberté)

De la corespondentul nostru la Paris FRÉDÉRIC MARTEL *) România și Franța și-au sărbătorit reîntîlnirea culturală cu ocazia aniversării, la Paris, a editurii Humanitas

La Paris, luna iunie este propice pentru marile cocteiluri literare, momente intense de dialog între editori și autori. La Closier des Lilas, în Montparnasse, la cafeneaua Flore din Saint-Germain-des-Près, aceste "râscruci" ale cărții fac cu puțință un prim bilanț al anului editorial care s-a scurs, întrezăresc primele manifestări ale sezonului literar care se anunță pentru septembrie și avansează deja primele ipoteze pentru premiile literare ale lui noiembrie. Acestea sînt zilele în care Gallimard își invită scriitorii, iar 16 iunie este ziua în care Claude Cherkî, PDG-ul editurii Seuil, adună crema lumii literare la Maison des Polytechniciens, la doi pași de Musée d'Orsay, pentru cel mai renumit cocteil al lumii editoriale franceze.

Acesta este cadrul în care se țineva să situăm recepția ce a avut loc miercuri 5 iunie la Corde Républicain, între Palais Royal și La Comédie Française, pentru a sărbători, la Paris, trei ani de existență, cu societate franco-română, a editurii Humanitas a lui Gabriel Liiceanu.

Bazouri se întîmplă cu o editură străină să se prezinte chiar pe terenul editurilor franceze. Prezența istoricului François Furut, a filozofului André Glucksmann, a lui Jean-Marie Berzeix, director la France Culture, a lui François Gêze, directorul editurii La Découverte, a lui Marc Moringeau, directorul editurii Hachette Education, alături de Rodica și Marie-France Ionesco și de doamna Ciocan, este o mărturie - dacă mai era nevoie de ea - a atașamentului deosebit al lumii editoriale franceze față de Humanitas. Jacques Touillon, ministrul Culturii, a transmis un mesaj personal, menit să salute rolul pe care îl joacă editura Humanitas în relațiile franco-române. Erau de față Alain Besançon și Pierre Manent. Era de față André Comte-Sponville. Nu mai existau "biuricute" editoriale, nici grupuri născute din afinități și aptitudini. Nu mai existau cei de dreapta și cei de stînga: reprezentanți ai tuturor direcțiilor culturale pariziene veniseră, pur și simplu, "să fi salute pe Liiceanu".

Ar fi fost firesc ca o asemenea reuniune să fie organizată de Ambasada Romîniei la Paris, porcă afirmată odăla cu plăcerea lui Ion Pop în tură. Ar fi fost firesc ca măcar reprezentanții acestei țări să fie de față. Nimic din toate acestea. Ministerul francez al Culturii, Direcția cărții, Centrul național al cărții, Ministerul francez de Externe, editurile Gallimard, Seuil și altele altele își aveau reprezentanții lor.

Și totuși recepția pentru cei "trei ani" ai editurii Humanitas, în această săptămîna la Paris, a fost cel mai frumos act al anului în materie de cooperare culturală între Franța și Romînia: un veritabil mic "serd cultural". Senzația aceasta a fost un semn al proximității, ce nu mai poate fi anulată, dintre două culturi.

*) Frédéric Martel a fost, între 1990 și 1992, responsabilul Departamentului cărții la Ambasada Franței din București.

Monica Lovinescu

Marie-France Ionesco

Alain Besançon

O pledoarie inteligentă pentru privatizare

Problema privatizării este adusă în prim-planul discuției ideologice, politice și economice de o recentă apariție editorială în modul cel mai simplu dar și mai substanțial cu putință, ca demonstrație neechivocă – am putea spune de factură matematică – a ceea ce mulți în România se străduiesc să explice în popot de cuvinte, dar din păcate fără succes, căci cei mai mulți nu se arată deloc gata nu numai de a se lăsa convingși, ci nici măcar de a reflecta asupra chestiunii. Despre cartea d-lui Varujan Vosganian – "Contradicții ale tranziției la economia de piață" – se pot spune multe: că este o reală contribuție la înțelegerea problemelor tranziției, că elucidează conceptele cu care ar trebui să se opereze, că arată în mod clar cum confuzia conceptelor nu poate naște decât ceea ce există, adică înțeleală și inocențiarie, România neștiind nu doar spre ce se îndreaptă, dar nici spre ce ar vrea să se îndrepte. Înainte de toate însă, cartea d-lui Vosganian – economist și matematician, mai cunoscut poate pentru publicul larg ca parlamentar și lider al grupului minorităților naționale altele decât cea maghiară din Camera Deputaților – este o pledoarie inteligentă pentru proprietatea privată, cu efectul cert al reflecției asupra problematicei.

Nimeni nu poate explica ceva altora cu oarecare șanse de reușită dacă lucrurile nu-i sînt lui însuși clare. În mintea d-lui Vosganian există această limpezime. "Dezbrăcată de orice veșmînt ideologizant, propagandistic, populist – ne spune d-l. Vosganian – proprietatea rămîne în cadrul tranziției măsura tuturor lucrurilor". Și, pornindu-se de la această, fără îndoială, axiomă, tranziția – pentru d-l. Vosganian – este în esență restructurarea relațiilor de proprietate. De la aceste baze, nu este greu de înțeles de ce reforma românească nu prea e reformă sau de ce nu prea e clar tranziție către ce traversăm. Pentru că mai nimic, practic, nu s-a schimbat în relațiile de proprietate și nu se anunță a se schimba semnificativ în curând.

Dl. Vosganian vorbește de o criză a proprietății în tranziția românească, pe care o vede în mod concret ca fiind: 1) o criză constituțională, pentru că, prin Constituția post-decembristă, proprietatea privată este doar ocrotită și nu garantată; 2) o criză operațională, pentru că toate reglementările legale adoptate în scopul reconstituirii sau constituirii proprietății private, atât în agricultură cît și în industrie, o fac nefuncțională și deci mai degrabă fictivă și oricum o lasă în raport de inferioritate față de proprietatea de stat; 3) o criză decizională, pentru că întreaga decizie socială în sens larg, adică politică, administrativă, informațională și chiar economică, rămîne copleșitor în mîinile statului și burocrației adiacente; 4) o criză instituțională, pentru că instituțiile post-decembriste nu sînt adecvate promovării restructurării relațiilor de proprietate, un caz strigător la cer fiind chiar instituțiile de tip centralizat (ca FPS-ul și FPP-urile), înființate în scopul desfășurării privatizării, un proces prin esență descentralizat; 5) în sfîrșit, o criză morală, pentru că toată propaganda oficială post-decembristă a fost și a rămas axată pe descrierea în culori negative a proprietății private.

Contradicțiile și crizele proprietății descrise de dl. Vosganian îi permit o privire lucidă asupra societății românești. Aceasta apare ca o societate închisă în fața schimbărilor care se precipită în lume. Iar șansele nu-i pot fi decît pe potrivă. Adică minime. Totuși, dl. Vosganian este optimist. Cartea însăși se numește "Contradicții ale tranziției la economia de piață". Deci dl. Vosganian crede că în România va fi odată o economie de piață, către care am fi în tranziție. Nu ne spune cînd bănuiește că s-ar putea petrece minunea. Dar probabil la tineretea sa – la numai 36 de ani – speră să apuce acele timpuri. Se bazează pe ceea ce dînsul numește reforma spontană, pe care o consideră ireversibilă, localizată în sectorul privat și contribuind la dezvoltarea acestuia, precum și prevalentă la nivel microeconomic, adică tocmai în economia reală. Autorul leagă reforma spontană de mecanismele care, încet-încet, încearcă o restaurare capitalistă într-o luptă încă total inegală cu reforma conștientă, care, fiind copleșită de politică, are, în condițiile naturii actualei puteri, o conotație retrogradă, promotoare a preponderenței sectorului de stat inefficient și tocmai de aceea asociată prin toate itele unei puternice restaurații socialiste. După procesele politico-sociale petrecute în perioada 16-22 decembrie '89 – afirmă dl. Vosganian –, "restaurația socialistă a început practic încă din seara de 22 decembrie, atunci cînd prin vocea lui Ion Iliescu, viitor lider al CFSN, a fost reformată valabilitatea valorilor socialismului". Această combinație stranie de restaurare capitalistă și restaurare socialistă – care întîrzie sugrumător trecerea spre o economie de piață tocmai prin punerea de bețe în roate în calea privatizării – pare tipic românească, dar face din România, cum spune dl. Vosganian, un caz atipic, ale cărui manifestări principale sînt deturările de esență ale unor procese economice și sociale, aspectele de kitsch economic, precum și multiple paradoxuri, dintre care cel mai teribil este cel legat chiar de privatizare, proces care în România ar urma să fie realizat prin mijloace și instituții tocmai inverse esenței sale. Dl. Vosganian concluzionează că această combinație de restaurații "deviază în condițiile actuale ale României caracterul reacțiilor la unor concepte de tipul socialismului de piață, al proprietății sociale sau al economiei sociale de piață". Este de un real interes modul în care dl. Vosganian delegitimază folosirea cu referire la România a conceptului de "economie socială de piață", pe care îl consideră aplicabil eventual unei economii capitaliste mature. Dînsul nu ezită să vorbească de mistificare sau, mai degrabă, de o încercare de a se camufla perpetuarea situației existente prin inocularea deliberată a confuziei termenilor social și socialist. Pentru că – avînd lucrurile limpezi – dl. Vosganian este tranșant cînd ajunge la esență: "România – spune dînsul – a rămas încă o țară socialistă. Capitaliste sînt numai trotuarele spre care se deschid vitrinele magazinelor, inflația și șomajul".

Marea dilemă pe care și-o pun societățile, ori egalitate ori eficiență, dl. Vosganian o vede soluționată în România – după ce socialismul a experimentat egalitarismul aducînd ineficiență și deci sărăcie – în promovarea neoliberalismului, în crearea unei economii concurențiale bazate pe preponderența sectorului privat. "Societatea românească de mine, imbinînd acțiunea principiului eficienței și a principiului egalității, nu poate – spune dl. Vosganian – alege o zonă de contact care este economia socială. Este prematur și inadecvat. Esența zonei optime de contact este eficiența neoliberală, imbinată cu etica economiei de piață de factură democrat-cresștină".

ECONOMIA ROMÂNIEI

Contradicții ale tranziției la economia de piață

Varujan VOSGANIAN

1994

VALENTIN FEYNS

Scrisoare din Washington de la un ignorant naiv dar bine intenționat pe un subiect care probabil că a fost deja stors ca o lămie

Am fost întrebat dacă Sinaia a fost într-adevăr o conferință științifică sau o manevră politică. Am fost întrebat dacă a fost o simplă reuniune sentimentală, sau un fel de bilanț, sau inaugurarea unei rețele eficiente de implicare a oamenilor de știință din străinătate în redresarea științei românești. Am fost întrebat dacă a fost o farsă. La ultima întrebare, jignitoare și implicat acuzatoare, răspunsul e simplu: "nu". O manifestare care începe cu citarea – în fine! – a lui Nicki Popescu între succesele științei românești și se încheie cu primirea lui Sorin Stati în Academia Română e orice vrei, numai o farsă nu.

* Nu sînt în stare să definesc ce a fost: probabil cite puțin din toate cele de mai sus (minus farsa). Înainte însă de a încerca s-o definesc sau s-o critic pentru ce ar fi putut, poate, să fie și ce-i rău în noțiunea de "acasă". Ar fi fost ocazia să fac cum se cuvine la Sinaia. Vreau să mulțumesc organizatorilor pentru căldura, atenția și considerația cu care ne-au primit și cu care ne-au tratat tot timpul, pentru efortul uman și material imens și pentru grija pentru cele mai mici detalii. Ne-am simțit dincolo de bine: ne-am simțit ca acasă. Cu ce-i bine și ce-i rău în noțiunea de "acasă".

Obisnuit cu adunările științifice din Statele Unite, mi-au lipsit chestionarele de la sfîrșit. E adevărat că am găsit într-una din zile în camera mea de la hotel un chestionar al Agenției Române de Presă, care voia să-mi știe părerea despre unele din marile probleme filozofice ale zilelor noastre. Aș fi preferat să găsesc un chestionar din partea organizatorilor conferinței. Organizatorii ar fi trebuit să mă întrebze ce părere am despre ideea organizării unor astfel de manifestări, dacă am înțeles obiectivele, dacă cred că au fost atinse, dacă am venit cu anumite așteptări și dacă s-au îndeplinit, dacă am idei de îmbunătățire sau de variante mai eficiente, dacă am de gînd să vin la viitoarea conferință, dacă am de gînd să fac ceva între conferințe etc.

Din cele citate în presa românească, înțeleg că participanții la o dezbateră la Televiziunea Română au avut cuvinte nu foarte măgulitoare la adresa participanților din străinătate. (Ce ușor ne jucăm de-a cuvintele!) Ar fi fost extraordinar dacă aș fi găsit în camera de hotel un chestionar din partea oponenților Conferinței. Ar fi trebuit să mă întrebze dacă am bănuț că în spatele scopurilor nobile s-ar putea ascunde lucruri care ne sînt văd de la distanță și cu ochiul liber. Dacă am bănuț, mi-a păsat? Dacă mi-a păsat, de ce am venit? Dacă nu mi-a păsat, de ce nu mi-a păsat? Dacă n-am bănuț înainte, dar am început să bănuiesc "în timpul" sau "după", îmi pare rău că am venit? Dacă îmi pare rău, de ce? Dacă nu îmi pare rău, de ce? Dacă mi se pare că am făcut un compromis și, dacă da, dacă mi-am meritat compromisul.

Nu m-au întrebat nici unii, nici alții. Poate nu s-au gîndit, poate nu-i interesează răspunsurile, poate cred că le știu. Poate că concluziile ambelor părți nu depind de ce credem noi. Sigur că, în loc să înșir întrebări, aș putea să înșir răspunsuri la întrebările nepuse. N-o fac pentru că părerile mele singure nu au nici o importanță. Importanță ar fi avut suma a sute de păreri.

La Sinaia, subiectul propozițiilor a fost cercetarea. Cercetarea core oamenilor și bani și un plan despre ce ai de gînd să faci cu oamenii și cu banii. Bani pentru clădiri și infrastructură, bani pentru aparatură (plus consumabile, întreținere și reparații, care în cîțiva ani dublează costul inițial), bani pentru informație (tipărită, electronică și dobîndită prin călătorii la fața locului). Bani, bani, bani – cuvînt murdar care s-a rostit la Sinaia. Indirect pare, conducerea științei din România pledează pentru bani, arînd că-are, sau poate să producă, oameni. Nu cred că în lumea reală lucrurile se petrec chiar așa, dar prea multă vreme lumea științifică din România n-a avut contact cu lumea reală. Întrebați profesorii universitari americani ce luptă crînoasă și continuă și procurarea de contracte de la cei care țin băierile pungilor, ce delicată e balanța între cercetarea pură și cea aplicată.

Cercetarea costă enorm de mult în unele domenii. Între două extreme la fel de absurde – a fi lăsată să moară și a fi lăsată să se întindă la nesfîrșit pe orizontală –, știința românească trebuie să se disciplineze, să facă singură niște alegeri justificabile. Altfel, or să ia alții deciziile. Undeva va trebui să se taie, și nu-i învidiez pe cei care vor ține cuțitul. Nimeni nu e destul de altruist ca să-și pună capul de bunăvoie pe butuc, dar aș vrea să cred că în fiecare institut există grupuri care lucrează și în noaptea la justificarea socială și economică a proiectelor în curs și la elaborarea unor proiecte care să le deschidă ferestre noi și să-i facă mai puțin dependenți de venitul de la buget. Sînt success stories la București de la care se pot inspira.

Cea mai mare parte din discuții ar trebui să se poarte cu ușile deschise. Cine plătește are dreptul să întrebze ce capătă în schimb. Știința românească are valori pe care nu-și poate permite să le piardă, dar aceste valori nu-și pot permite să nu se explice. Publicul românesc trebuie să afle, și să fie învățat să înțeleagă, în ce direcție se va mișca știința românească, pentru că publicul va plăti pentru eventualele greșeli de a se cheltui prea puțin, sau prea mult, sau în direcție greșită.

Nu astăzi, ci peste un an, organizatorii datorează un raport asupra a ceea ce s-a înfăptuit la Sinaia și prin Sinaia. Nu mie mi-l datorează, ci publicului românesc. Pentru că, și la Sinaia, publicul a achitat nota de plată.

DANIEL VIGHI și VIOREL MARINEASA

Basarabeni deportați în Bărăgan

Mărturiile pe care le oferim revistei "22" sînt parte componentă a unei cărți care va apărea cit de curînd în librării. Aceasta a fost gîndită în felul unei monografii a unei drame întîmplătoare în noaptea de Rusalii a anului 1951. Perspectiva asupra evenimentului este voit subiectivă, cuprinzînd mărturisiri inevitabil parțiale, proiectate într-o arhitectură textuală complexă: de la relatări la persoana întîi, pasionale și tulburi, la reproducerea festivalismului grotesc din zilele vremii, documente aparținînd organelor de Securitate, atîtea cite au putut fi obținute de la SRI de către Asociația Foștilor Deportați în Bărăgan, și pînă la reproducerea cuprinzătoare a unor fragmente dintr-un jurnal tulburător pe care l-a ținut în clandestinitate o femeie care își notează secerșul zilnic pentru a supraviețui în Bărăgan împreună cu soțul ei și cu doi copii minori. Obsesia zilnică pentru asigurarea hranei, căutarea chinuătoare a unui loc de muncă, spaimile pricinuite de prăbușirea zidurilor de pămînt ale bordeiului în urma ploilor torențiale sau a zăpezilor apocaliptice sînt presărate de mărturisiri emoționante: în seri mai liniștite, autoarea jurnalului citește "Anna Karenina" a lui Tolstoi sau "Santier" de Mircea Eliade, se bucură discret de aflarea morții lui Papașa (este vorba, desigur, de Stalin) sau își oferă sieși și familiei o sticlă de vin la cina de 10 mai în amintirea unei sărbători interzise.

Toate aceste mărturii omezești alcătuiesc o panoramă complexă a unei lumi victimizate de capriciile unei istorii nemiloase. Tonalitatea mărturisirilor este cînd tragic-indurerată, cînd iluminată de melancolii detașate care urcă pînă la umorul șașgăic, odată ce, inevitabil, în chiar acele pustietăți ale Bărăganului, în bordeie gata să se prăbușească sub furtuni de vară sau viforîțele iernii, viața se reorganizează după ritmurile ei dintotdeauna: cu nunți, botezuri, înmormintări, coruri sau colinde de Crăciun precedate de înjunghiere rituală a porcului preparat în felul cunoscutelor ceremonii culinare bănățene.

În postfața cărții scrise de istoricul VioREL SCRECIU aflăm: "Date statistice demonstrează că persoanele deportate s-au ridicat la impresiunea cifră de 40.320. Dintre acestea, 19.034 făceau parte din categoria «chiaburilor» și circulatorilor, 8.477 erau basarabeni reapezați în Banat (cei mai mulți proveniți din zona Sînnicolau-Mare - 3.538), macedoneni - 3.557, foști membri ai SS-ului - 2.344, cetățeni străini - 1.330 și, bineînțeles, alții, pînă la întregirea sumei. Toți proveneau din 12 raioane ale județului Timiș, Caraș-Severin și Mehedinți, și anume: Sînnicolau-Mare, Timișoara, Deta, Oravița, Reșița, Moldova-Nouă, Almăj, Turnu-Severin, Strehaia, Bala de Aramă, Vinju-Mare, Pleșița și reprezentau 172 de comune.

Transportul lor s-a făcut folosindu-se numai în prima fază 2.956 camioane și 6.211 vagoane.

Cei 40.320 de deportați au înființat în zonele de dizlocare și în punctele de așezare 18 noi așezări, în plin cîmp și, de cele mai multe ori, departe de orice sursă de apă".

"Alegeți-vă casa"

Mă numesc Zabudca Gheorghe, sînt născut în Basarabia. În 1936 tata lucra ca receptor, iar mama era cameristă la o familie mai înstărită. În anul 1944, în martie, am fost evacuat în România, în localitatea Moldova-Nouă, din Banat. În toamna aceluiași an am fost luat de armata germană și duși cu vaporul la Viena. De acolo am fost purtați în alte lagăre, pînă am ajuns la Neumarkt, în Germania. A venit iarna și ne-am îmbolnăvit cu toții. Am ocupat un salon de spital vreme de două luni. Pe urmă au apărut americanii și ne-au dat de mincare; aveam rîie și păduchi, tot corpul ne era o rană vie de la scărpinat. În primăvară am avut primul mort în familie: o fetiță născută în lagăr. Le-am cerut americanilor să ne lase să ne întorcem în România, am primit acte, de-ale gurii și ne-au imbarcat într-un tren de marfă. În Cehoslovacia, rușii ne-au dat bani și ne-au îndemnat să ne întorcem în Rusia. Tata le-a spus că așa vom face și ne-a împărțit prin garnituri de tren și ne-am întors pe ascuns în România în 1945. Am primit pămînt în Banat, la Iecea-Mare, și o cameră la un neamț în curte. Tata era bolnav de TBC, așa că a stat un an în spital la Timișoara, apoi l-au adus acasă și ne-au spus că nu mai aveam ce să-i facă. Tata a mai trăit pînă în noiembrie 1948. Am rămas șapte minori, nici unul bun de muncă. În anul 1951 terminasem șapte clase primare și mă pregăteam să mă prezint la examen. La Liceul Silvic, numai că n-am mai apucat, pentru că în duminica de Rusalii a venit armată multă în jurul satului, de la ora șase seara. Dimineața, pe la patru, am fost treziți de miliție. Ni s-a spus că pînă la șapte să fim în gară la Biled cu tot ce avem. Mama ne-a urcat în căruță: aveam o vacă, un cal, am luat ceva țoale. La gară ne-au imbarcat patru familii într-un vagon de marfă. Am mers o săptămîină pînă la Dilga, lângă Lehtu. În stații nu aveam voie să deschidem ușile, mecanicii mai opreau în cîmp ca să luăm mîncare pentru vite, eram flămîzi, fără bani. Într-o seară am ajuns la Dilga. Milițianul Titi Proca ne nota numele într-un registru și ne ordona să descărcăm și să ne încolonăm, că ne va da casă și ridea cu poftă. Noi l-am crezut, dar după ce ne-a condus vreo trei kilometri, ne-a zis: "Alegeți-vă casa", și noi nu vedeam înaintea noastră decît țărîși bătuți direct în cîmp, în miriște. Între țărîși erau vreo treizeci de metri lățime și șaptezeci lungime.

Ascunzătorii lui Vasile Rotaru

Pe cînd biserica din Căușani, închinată Sfinților Apostoli Petru și Pavel, se pregătea să-și sărbătorească hramul, au venit rușii. S-au păsit și din aceea care i-au împinat cu flori. În primele zile du-

șă, la cocioaba aceea despre care am relatat mai înainte, mi-a părut rău că l-am refuzat și m-am hotărît să mă duc. Coborînd pe gesea la vale, m-am întîlnit cu o fată, Fania, cu care am zăbovit clipe plăcute. Trebuie să spun că asta a fost norocul meu, pentru că am auzit că l-au arestat rușii pe toți și i-au dus la închisoare și de acolo în Siberia. Acasă la vărul meu Dumitru Rotaru au făcut percheziție și au găsit ziare românești și unele poezii pe care el obișnuia să le scrie, cum a fost poezia pentru Rege pe care a scris-o la 10 mai '39 și a publicat-o în "Universul".

Într-o duminică dimineața, pe cînd stăteam noi pe lingă grajd, am auzit explozii și zuiet de avioane și am priceput că a început războiul. Atunci am simțit cea mai mare bucurie din viața mea, firă să știu cîte necazuri vor mai urma de atunci înainte, mai ales că în zilele următoare a apărut în ziare un decret că cei fără domiciliu în Chișinău vor fi duși în alte regiuni ale Rusiei. Ne-am împrăștiat cu toții. Mama a plecat în Chircoști, satul ei de baștină, iar eu cu fratele Ghiță am plecat peste cîmpuri spre Căușani, cale de șaptezeci de kilometri pe jos, cu o jumătate de pline subțioară. Ne-am apropiat de casa noastră și am găsit acolo cazate două familii de țigani. I-am lăsat în plata Domnului și am plecat la unchiul Trifan, care de-a zis să ne ascundem imediat. Frate-meu s-a ascuns în podul casei unui vecin, iar eu m-am acuiț într-un sălaș de oi, pe deal. La cîteva zile, pe cînd dormeam în coliba aceea, m-am trezit cu un ofițer de la NKVD ținîndu-mi pistolul deasupra capului. M-am sculat și apoi ofițerul a început să se răstănească la mine în rusește și să-mi ceară pistolul și toate armele pe care le am în dotare. Era împreună cu președintele Sfatului Comunal, cu un comisar și cu un țigan din casă de la noi, care le spusese că am fost noaptea la ei în casă cu arme. Rusul mi-a pus pistolul la timp și, arătîndu-mi ceasul, mi-a spus că dacă nu mărturisesc unde sînt armele, în cinci minute îmi sloboade un glonț în cap. I-am dus în sat, și acolo unchiul Trifan și alți vecini mi-au scăpat viața, spunînd că am venit acasă după porunca decretului. Au hotărît să ne deporteze în cîteva zile, dar, spre norocul nostru, au primit ordin de retragere. Au venit românii. Unii oameni din sat au păstrat steaguri românești cu care au întîmpinat armata cu mare bucurie. Părinții mei aveau o sută douăsprezece mii lei, cu ei au deschis o prăvălie de textile și alte mărunțiguri. Așa au trecut anii aducători de speranțe. Din păcate, au fost puțini. În 27 martie 1944 ne-am despărțit întreaga familie de tot ce fusese al nostru și de satul strămoșesc și ne-am retras cu armata română în țară.

Peste cîteva ani, în dimineața de după duminica Rusaliiilor din 1951, ne-au imbarcat în vagoane și ne-au trimis în Bărăgan.

Două surori

Se numesc Valeria Oprea și Modesta Baciu. S-au refugiat din satul Ipești, de lingă Cernăuți, prin februarie 1944. Șapte copii într-o căruță trasă de un cal slab. O vacă în urma lor. Dădea un lapte firav. Au ajuns în Banat, la Bazoș, apoi la Cincova. Aici au stat într-o anexă a școlii și au primit o grădină. Tatăl era ingrijitor de animale, mama - bucătăreașă la Liceul Zootehnic. Prin mai-iunie 1951 au început zvornurile. La Giera trecea armată, s-a suspendat balul pentru tineret, se spunea că Dej și Pauker vor fi duși din nou la ruși. Cînd se îmbătau, oficialitățile le aruncau vorba că ei vor pleca acolo. La familia lor, soldatul cu tabelul a ajuns abia luni dimineața. Cît timp au durat pregătirile de plecare, adică aproape două ore, n-a mai ieșit din casă. Stătea pe un divan și fuma plugare.

Au ajuns și ei pe arena de fotbal din Ciacova, împreună cu familia Subu din Obad, fără să știe unii de alții și fără ca măcar să bănuiască faptul că, peste ani, se vor întîlni în odăile igrasioase ale unui monument istoric și arhitectonic care va găzdui Asociația Foștilor Deportați în Bărăgan, sediu vecin cu cel al Partidului Socialist al Muncii.

Au dormit în vagon. Prin gări li întîmpinau femeii în alb de la Crucea Roșie; gravidele și copiii li se ofereau trei, patru biscuiți și o căniță cu coală. Pe drum plîngeau împreună cu soldații, care se vălcăreau că și ei au părinți. Pieptarul, un fel de vestă din lînă, îl purtau cu schimbul cînd tătăl, cînd fetele. Au crezut că-i vor duce la Bug, unde i-a dus Antonescu pe țigani în timpul războiului (diseră numele BUCU pe o tăbăle, într-o haltă). Disperat, tatăl le zicea: "Copii, să știți că de-acum murim, ne pune pe bărci de carton și ne dă drumul la vale, că așa vrea Ana Pauker".

Au trecut Ialomita cu bacul - bătea grozav vîntul, era frig, innourat, iar oamenii arătau necăjiți și bolnavi. S-au oprit într-un cîmp cu iarbă de Sudan și cu salcîmi.

SORIN VIERU

Cîteva momente din istoria unei revoluții

Este greu să scrii cu perfectă dotare despre cartea unui prieten; ajungi să te întrebi mereu dacă nu intră un prea mare coeficient de subiectivism în judecățile tale de valoare, ajungi să te cenzurezi mereu, dacă nu chiar să abandonezi partida. Voi încerca să creionez, totuși, câteva impresii de lectură a unei cărți pe care, în fond, o cunosc de mai demult, fiindcă s-a scris de la săptămîna la săptămîna, în cea mai mare parte, în paginile lui "22".

Aș reține, mai întâi, titlul, cu alaiul lui de semnificații, "Patru ani de Revoluție". De Revoluție! În pofda poticnirilor, a mersului împiedicat, a subdezvoltării politice care agravează subdezvoltarea economică, acești patru ani sînt, rămîn - așa se prezintă lucrurile -, anii unei revoluții, mereu săbotată, mereu împinsă înapoi, mereu aducătoare de deziluzii, dar nu înfrîntă. Dimpotrivă, avem temeiuri să credem că desfacearea vechilor structuri va continua și că timpul lung va împlini ceea ce s-a început în decembrie 1989, adică nici mai mult nici mai puțin decît o revoluție. Care va fi formula definitivă a acestei lucrări istorice rămîne de văzut. Știm care sînt decideratele ei, dar nu și în ce formă și cît de consecvent se vor împlini ele, nu știm cît de repede vom depăși marasmul economic, subdezvoltarea, dificultățile de integrare în sistemul economiei mondiale, cînd vom ieși din criza totală. De fapt, multe nu știm, și în primul rînd cît va dura travasarea deșertului de către țările răsăritene și ce le așteaptă la capătul său. Dar, încă o dată, obiectivele Revoluției - o societate pluralistă, democratică, o economie de piață, o civilizație de tip occidental - au fost fixate. Restul ține de daimonia istoriei și de felul cum acționează agenții istoriei.

Gabriel Andreescu realizează, perfect lucid, natura celor patru ani din urmă: segment inițial al unei lungi tranziții revoluționare. El excelează în

comentariul situațiilor care se succed cu repeziciune pe scena politică. E preocupat de felul cum personalitățile, exponenții diferitelor curente, liderii de opinie își joacă șansa. De cele mai multe ori, judecățile sale mi se impun (nu întotdeauna, totuși), fie că este vorba de oameni, fie de împrejurări. Și nu pot să nu subscriu la concluzia că "oamenii nu au fost la înălțimea șanselor oferite de istorie. Cineva care privește astăzi, în cunoștință de cauză, înapoi, are de numărat mai ales oportunitățile pierdute. Dar nu este deloc clar dacă eșecurile lor exprimă neștiința sau mai curînd lipsa curajului de a-și fi luat, atunci cînd puteau, destinul în mîni". Eu aș crede că ratarea șanselor se datorează nu atât necurajului și neștiinței, cît mentalităților acestuia loc și timp. Un studiu al gândirii întregii societăți și al felului în care ne ignorăm cu seninătate stratul mai profund al mentalităților ar fi dătător de seamă.

Din "Patru ani de Revoluție" sînt de reținut spontaneitatea, fermitatea și flexibilitatea opiniilor lui Gabriel Andreescu. Fire prin excelență reactivă, autorul răspunde imediat la evenimentul politic și îl înțelege cu o concretețe care transcende schematicul doctrinar și, fără să ignore calculul politic, nu l se înrobește. Justețea judecăților sale asupra oamenilor impune de multe ori și deschide drumul spre opinia acceptată pe scară largă: la data la care erau formulate, asemenea judecăți păreau însă temerare, veneau din experiența alergătorului de cursă lungă. Ca disident, Gabriel Andreescu a avut curajul să rămînă singur. El și-a păstrat acest curaj în împrejurări cu totul noi. Este și aceasta tot un fel de disidență, în care intră fermitate, fair play și bun-simț. În această privință, Gabriel Andreescu este aproape inimitabil. Cînd Ion Caramitru a fost primit cu ostilitate la marele miting al

Alianței Civice din noiembrie 1990, Andreescu scria: "Mulți dintre cei care l-au huiduit știau prea puțin și despre ceea ce a făcut el pe vremuri și despre ceea ce a făcut el în ultimele zece luni. Chiar dacă erau patru sute de mii, nu aveau dreptate. În fața celor patru sute de mii, mă simt alături de Ion Caramitru. Chiar dacă aceasta nu este o reacție de bun-simț politic". Ce bibe ar fi fost dacă nu numai Gabriel Andreescu, ci toată Opoziția, în ocazii de acest tip, n-ar fi acționat cu păreri preconcepute. Memorabil rămîne articolul "Istorie, destine" - din martie 1992 - unde chipul nou al lui Marian Munteanu este contrapus celui din Piața Universității. Incongruențele, contradicțiile, contrastele de atitudini sînt sancționate cu spirit de justiție, dar fără vindictă. Cîteva observații vădese o remarcabilă putere de observație, studiul caracterial al personajelor trece în analiză socială, trasată succint, dar definitiv. (Vezi, de exemplu, "Între mai răi și mai puțin răi", "A fost odată și va fi odată"). Gabriel Andreescu poate fi incisiv pînă la cruzime, acolo unde personajele o merită, dar poate fi de o căldură cărețoasă, acolo cînd e cazul. Autorul nu este un jovial, dar nici un încrunțat resentimentar. Are un suflet tînar.

Admirîndu-l, iubindu-l, nu-l pot urma în toate judecățile sale. Uneori întrevăd o contradicție între capacitatea sa de a găsi nuanțat și contextual și caracterul sumar al unor evaluări de oameni, de situații, de circumstanțe. Ca să dau deocamdată un singur exemplu, nu subscriu la afirmația că Andrei Pleșu a "cauționat în fața străinătății un guvern în care toți ceilalți și-au obținut posturile prin legături cu mai vechii ori mai noi nomenclaturisti".

Chiar și atunci cînd nu pot fi de acord cu el, nu pot pune la îndoială buna-credință morală și intelectuală a autorului. Performanța lui în viața publică rămîne remarcabilă. "Patru ani de Revoluție" smulge efemerului politic și încredințează memoriei colective cîteva momente din istoria unei revoluții poticne, dar nu înfrînte.

Alexandra Fuloneagu, Doru Cosma și Mihai Sorin

Între libertatea presei și respectarea vieții private

- masă rotundă la GDS -

Omul public are dreptul la viața privată? Pînă unde poate merge indiscreția ziaristului? Are justiția la dispoziție instrumentele necesare pentru a pedepsi imixtiunile în viața privată?, iată numai cîteva din întrebările la care s-a căutat un răspuns în cadrul întîlnirii de marți, 7 iunie a.c., de la sediul GDS. Doru Cosma, moderatorul discuțiilor, a încercat o precizare a noțiunii de

"viață privată". În general s-a căzut de acord că sfera vieții private a omului public este și e bine să fie mai restrînsă decît a omului anonim. Practic însă, viața publică și cea privată ale omului public nu se pot despărți, a afirmat Mircea Diaconu, amintind de coșmarul pe care-l trăiește permanent din cauza cu-riozității agresive a colorații. De fapt, viața privată îi aparține omului public numai în măsura în care reușește să o facă secretă. Eugen Vasiliu, în schimb, consideră că nu trebuie să introducem cu bună-știință o discriminare între viața privată a omului public și cea a omului anonim, din moment ce Constituția spune că fiecare individ are dreptul la viața privată, fără a face vreo deosebire. Tot Eugen Vasiliu a amintit o definiție dată de americani vieții private: orice acțiune individuală care nu are conse-

cințe publice ține de viața privată. Alte voci s-au ridicat împotriva acestei păreri, aducînd ca argument faptul că legislația română, inclusiv Constituția, reglementează raportul între libertatea de exprimare și dreptul la viața privată în defavoarea celei dintîi. În acest sens, Renate Weber a adus în discuție un amendament la Codul penal, votat în Senat și aflat în dezbaterile Camerei Deputaților, care interzice chiar anumite referiri la viața publică a oamenilor politici. Problema la noi este că presa, chiar cu dovezile în mînă, nu poate face anumite afirmații privind faptele oame-

nilor politici, și nu faptul că viața personală a acestora nu ar fi respectată, a mai afirmat domnia sa.

Pe de altă parte însă, s-a văzut în nenumărate rînduri lipsa de reacție a organelor penale la imixtiunile presei în viața privată, deși există destule mijloace legale de a sancționa imixtiunea. Zecele de procese nesolucționate în care e implicat Corneliu Vadim Tudor sînt cel mai bun exemplu. În București a fost condamnat pînă acum un singur ziarist, Sandu Cristian de la "Europa", la plata unei amenzi de 20.000 lei și a unor daune de un milion lei.

OANA ARMEANU

Primul festival de film publicitar

În data de 6 iunie s-a desfășurat la Cinema Studio prima ediție a festivalului de film publicitar. Festivalul a fost organizat de firma "Dakino" și firma "Evex" și s-a născut din dorința de promovare a filmului de publicitate și din necesitatea individualizării acestui gen de film, încurajînd astfel marile companii românești și străine și creînd o competiție reală între produsele străine și cele similare de pe piața autohtonă.

Festivalul a permis numai participarea spoturilor publicitare românești. Toate spoturile prezentate au intrat sub "ropșul ghilținei" și au ajuns și la componența juriului. Acesta a fost format din: Mircea Verou (trezorer), Florin Mitu (director în Departamentul emisiunilor informativă al TVR), Mircea Toma ("Academia Caștorencu"), Alex Elian (specialist marketing, director al

firmei "Webe"), George Petre (prof. univ. la Facultatea de Jurnalistică), Ștefan Maicre (scenograf, director la "Pan Oceanic"), Mihai Tatuleci (director "Tele 7 ABC").

După lungi dezbateri, marele premiu a fost acordat pentru întreaga prezentare regiurilor Ovidiu Bose Paștina. Premiul pentru creație a fost acordat d-ilor Valeriu Drăgușanu și Alexandru Solomon - pentru spotul publicitar al firmei "Philips". Premiul pentru cea mai bună realizare, acordat ex-aequo, i s-a înmînat regiurilor Radu Nicorău - pentru spotul publicitar al firmei "Samsung". Premiul pentru originalitate a fost acordat d-ilor Paul Ghiță și George Bujocan - pentru "Aspen".

Prima ediție a festivalului de film publicitar a avut un real succes. Așteptăm și celelalte ediții și cît mai multe spoturi publicitare bune.

Irina Ionescu

EDITURA ENCICLOPEDICĂ

Mircea Popescu
Cu fotbalistii "TRICOLORI" în jurul lumii

Între primul și ultimul meci al "tricolorilor", timp de 72 de ani, echipa națională de fotbal a României a străbătut țări și continente. Veți afla din această carte amănunte despre jocurile sustinute și vă veți întîlni cu Guga, Bindea, Petchovschi, Voinescu, Dobrin, Hași și cu toți marii fotbalisti ai țării noastre.

Mircea Popescu
CU FOTBALISTII "TRICOLORI" ÎN JURUL LUMII

Mihai Maxim
Țările Române și Insula Poartă

Mihai Maxim este doctor în istorie, profesor la Universitatea București, unde a pus bazele unei școli românești moderne de turcologie, director al Centrului de Studii Turco-Otomane. A publicat 100 de lucrări în domeniul osmaniaticii, iar între anii '90-'91 a fost visiting professor la Columbia University din New York.

AGENDĂ CULTURALĂ / AGENDĂ CULTURALĂ / AGENDĂ CULTURALĂ

MIERCURI 15 Iunie

- Sala Radio, ora 19.00: concert de deschidere a concursului internațional de muzică "Jeunesses musicales", dirijor Christian Alexandru Petrescu (Bach, Mozart, Haydn, Wieniawski, Hummel, Constantinescu)
- Studioul Alfred Alessandrescu, ora 19.00: recital de vioară Carmen Daniela (Mozart, Beethoven)
- Galeria Galla, ora 18.00: vernisajul expoziției de grup Potret I (Horia Bernea, Ion Pacea, Sorin Ilfoveanu, Theodor Moraru, Florin Ciubotaru, Napoleon Tiron, Teodor Graur)

JOI 16 Iunie

- Institutul Goethe, ora 18.00: filmul "Pînă la sfîrșitul lumii" (1991) de Wim Wenders
- Casa Vernescu, ora 18.00: licitația lucrărilor de la Galerile "România Literară"

- Ateneul Român, ora 19.00: orchestra filarmonică dirijată de Mircea Cristescu; Mircea Călin - vioară, Ioana Thomász - pian, Verona Maier - clavicin, Narcisa Carman - harpă (Händel, Leclair, Martin, Dukas)
- Studioul Alfred Alessandrescu, ora 17.00: concert din ciclul "Muzicienii de azi... muzicienii de mine"
- Institutul Goethe, ora 19.00: concertul sopranei Bianca Luigia Manoleanu (Schütz, Ede Téryeny, anonimi)

VINERI 17 Iunie

- Ateneul Român, ora 19.00: concertul Filarmonicii, dirijată de Mircea Cristescu

SÎMBĂTĂ 18 Iunie

- Teatrul de Operă, ora 19.00: spectacolul de binofacere "Farmecul operei", cu soliști ai Scenei din Milano și Areei din Verona

Rubrică realizată de DOMNICA MACRI

Bilanț tragic

Tot ce este mai bun în arta românească recentă este acel cadavre exquis numit (neo)ortodoxism ori post-bizantinism. El a câștigat lupta seculară (care a durat mai bine de 40 de ani) împotriva esteticilor migratoare, venite din est (puboiiul realist-socialist) ori din vest (valorile neo-avangardiste). Dar învingătorul este doar un "mort frumos", îmbalsămat în propriu succes. Astfel, în principalele galerii bucureștene, luna mai a constituit prilejul unui bilanț tragic - în diferitele sale variante, (neo)ortodoxismul jubila pretutindeni. Nu este vorba despre varanta sa asumată, deși tocită, practică (și nițel chiar gândită) de către Marin Gherasim. Mai gravă este însă demonetizarea întregii problematice - tot atunci, la Orizont expunea Aureliu Răzvan Ionescu, care mai an era un abstractionist cumsecade, iar acum schimbă liniile și virgulele pentru simboluri religioase și inscripții chirilice. Festă frumoză, cinstite cui te gustă! În apropiere, la Căminul Artei - etaj, Marcel Munteanu abuză fără scrupule artistice de câteva scene biblice, în timp ce la GAMB, Teodor Bogoi exhibă cruci virtuoză, ceva mai terifiant chiar decât acelea cu care Salvador Dali a pripocisit Sfântul Scaun. Poate că doar întâmplarea a rinduit lucrurile așa - dar e o întâmplare prea plină de sena, care a strins în același loc și în aceeași vreme toate treptele mimetismului (pseudo)ortodox, oferind o imagine ce ar trebui să pună în gardă întreaga breasă și, desigur, publicul. Pentru că, așa cum s-a văzut și în viața publică a ultimilor ani, apelul la valorile și semnele religioase tradiționale a devenit deja o modă. Și nu una de bun gust, judecând după manechinile politice care o arborează. În plus, nu poate fi trecut cu vederea refluxul mișcării de regenerare spiritual-religioasă, care a atins apogeul acum vreo doi ani. De atunci însă și-a spus cuvântul scepticismul endemic. În acest context, încăpățnarea de a pedala pe arta religioasă se vedește nu un simplu manierism, ci o formă a indifferenței față de situația de fapt a civilizației contemporane, cu atât mai gravă cu cât manufacturarea de simboluri ortodoxe nu este susținută de altceva decât de conformism (în raport cu propria creație, în cazul lui Marin Gherasim, ori în raport cu direcția dominantă, în cazul celorlalți). Totul se bazează pe specularea rolului esențial pe care l-a avut arta spiritual-religioasă în rezistența culturală pînă în 1989. Dar atunci erau doar câteva nume. Fenomenul actual se numește însă inflație. Mai toți artiștii hotărâți să reușească dau buzna în iconografia ortodoxă, majoritatea cu minti prea neocapte pentru a-i pătrunde tainele. Anta în ideea că ar dori a-o face. În fapt, semnele și scenele religioase sînt un pretext pentru a face lucrări frumoșele, simple, dar cu priză la public. De aceea nici nu sînt agreeate excesele. Or, în acest domeniu excesele fac arta cu adevărat mare, iar noianul de artiștii, excedentarii doar la capitolul randament, acoperă și compromite cele câteva nume care dinamizează ora actuală arta spiritual-religioasă prin intensitatea cu care tratează "motivul" ca pe o problemă strict personală, nu ca pe o reprezentare de grup. "Excesul" de sinceritate apropiu artiștii atât de deosebit precum Horia Bernea ("excedentă" prin conceptualizare), Ioana Bătrînu ("excedentă" prin implicare afectivă) și chiar Marian Zidaru, la care autenticitatea mistică devine în chip firesc artistică. Un nucleu de asemenea natură este suficient pentru perpetuarea și (re)inventarea adevărilor esențiale. Nu este nevoie de plinada de glosatori, mai noi ori mai vechi, cărora nu le-ar strica puțină apostazie.

P.S. Zile de-a rindul, poate chiar și acum, în Piața 1 Mai, un "artist" autodidact expunea, agățate pe o frînghie, alături de uzualele apuriri/răsărituri de soare și jerbe de flori, câteva compoziții "aimbolice", religioase, cu cruci, inscripții și toată recuzita școlii post-bizantine. Oare crede cineva că, o dată ajunse aici, repertoriul și maniera ortodoxistă au spiritualizat cumva spațiul vizual contemporan?

ERWIN KESSLER

Dacă te iei după presa scrisă și audiovizuală, avem în România o artă uluitoare, extraordinară, fiecare artist care strănută pe pînă e un geniu. Cînd ai însă norocul să călătorești, constatăi că în străinătate nu se știe nimic sau prea puțin de arta românească contemporană. Centrele internaționale de artă, băncile de date fie posedă prea puțin, fie nu posedă nici o informație despre România. În galeriile internaționale, artiștii români lipsesc aproape cu desăvîrșire. În revistele de specialitate la fel.

Dacă te iei după mass-media din România, fiecare al treilea artist român e cuprins în nu știu ce dicționare ori e declarat artist al anului la Oxford. Și, în general, a perforat piața internațională cu zeci de expoziții care mai de care mai prestigioase, ba a și vîndut lucrări pe cinci continente.

Atunci, de ce în muzeele de artă contemporană din toată lumea arta românească nu există? De ce, imediat ce treci granița peste încîntătoarea artă românească, se așterne liniștea?

Din păcate, faptele sînt fapte. În programul săptămînal de expoziții al oricărei capitale europene găsești nume de artiști din toată lumea. În București (în primul rînd, nu există un program săptămînal) nu expun decât români (și chiar numai bucureșteni). Ce înseamnă asta? Asta înseamnă un soi de economie artistică "independentă". Originală. Adică... chială. Neperformantă.

Nu ne expunem, nu ne vedem, noi ne lăudăm. De aceea, nu înțeleg oarece umori aprute în oraș după articolul d-lui Kessler despre pictorul Marin Gherasim. În primul rînd că am fi bucuroși să publicăm alte puncte de vedere. În al doilea rînd, deși nu împărtășim în întregime opiniile d-lui Kessler, ba chiar l-am mustruit pentru înfrînare, nu putem să nu apreciem tocmai faptul că are o opinie. Și că în cazul lui cronica de artă devine "vie" și nu un parastas dulcoag.

Pictura este una din formele de expresie (și la noi pictează 60% din artiștii), dar nu singura. Tabloul este o formă de expunere (și la noi produc tablouri 80% din artiștii), dar nu singura. În ceea ce privește neliniștea ortodoxă în artă și în general, citex din Marie-France Ionescu, despre Eugen Ionescu: "Pe plan spiritual însă era un lucru care îl șoca foarte mult: o anumită formă de ortodoxism. Il îngrijora foarte mult tendința de a identifica o religie cu o nație, cu o țară." (22, nr. 23).

Intr-o economie artistică închisă, lipsa de eveniment ne-a făcut extrem de trăsibili la orice critică. La noi totul în artă pare bine. Ei bine, nu este. (D.P.)

Dibuk: meditație asupra valorilor fundamentale

Teatrul evreiesc din România este recunoscut a fi unul dintre puținele păstrătoare ale tradițiilor culturii idiș din lume. La 25 de ani de la dețierea montare (care a avut o vitalitate remarcabilă de un deceniu), TES reînscris în repertoriu această piesă clasică, de astă dată în viziunea Cătălinei Buzoianu. E un spectacol de anvergură ce merită interesul unui public cit mai larg (trupa se pregătește pentru un turneu în Germania, Franța și Elveția) pentru că reprezintă o invitație incitantă la meditație asupra valorilor elementare ale existenței: Adevăr-Cinste-Iubire.

Spectatorul se descoperă treptat înglobat într-un univers poetic reverberant care conștină cu marile texte ale dramaturgiei mondiale și cu montările de referință ale acestei excepționale regiunea de mare subtilitate imaginativă. Sub semnul indolitei stele în șase culori (scenografia de o stranie frumusețe aparține Smarandei Brănescu, în colaborare cu Mihaela Ularu), valtrapuri cenușii încadrează perimetrul scenei pe care se derulează tragica poveste de dragoste a unor nefericiți îndrăgostiți cărora le este refuzată fericirea pe pămînt din meschine rațiuni pecuniare. Un subiect etern căruia scriitorul Ludovic Anski (S. Rappaport, Vitebak (Bielorusia), 1863 - Varșovia, 1920) i-a asociat un complex eșafodaj dramaturgic deopotrivă mitic și mistic ce își are originea în Cîntarea Cîntărilor și în Legendele hasidice, în pildele Talmudului și în tainele Kabbalei. Astfel că demersul regizoral are valoarea unei aventuri inițiatice în magma mereu fierbinte a tezaurului de înțelepciune din care se nutresc religiile.

În ambianța austeră a Sinagogii, printre cei ce studiază scrierile sfinte sau își împărtășesc cunoștințele despre minunile înfaptuite de rabini învățați, se află și tînărul îndrăgnet care se lansează în speculații temerare legate de natura comună a păcatului și dumnezeirii atotcreatoare. El va apela la forța divină pentru a-l ajuta să fie alături de ființa iubită, tînăra pe care tatăl dorește să o mărite cu un îns înstărit, uitînd de legămîntul făcut cîndva prietenului său, prin care copiii lor erau sortiți unul altuia dinainte de naștere, conform tradiției.

În jocul perfid al aparențelor, al superficialității și conformismului, curajul buniei credințe trece drept erezie și moartea băiatului este înțeleasă ca pedeapsă a blasfemiei, mai ales că fata se trezește posedată de un duh necurat - dibuk -, de fapt spiritul celui mort din prea multă dragoste.

Ritualul sever al exorcizării îl va da la iveală pe vinovatul de sperjur, iar comuniunea celor doi tineri va avea loc dincolo de moarte. În spotul de lumină care-i însoțește clipele de revelație, eroina (căreia Roxana Guttman îi conferă o trăire extatică) se leapădă de veșmintele lumesti pentru a se contopi definitiv cu sufletul celui ce s-a jertfit pentru ea (Ovidiu Cunces, juvenilă întrușchitare a exaltării pasionale întru cunoaștere, întru iubire). Un moment de grație absolută care vine să încununeze succesiunea de tablouri ce evocă tipologii caracteristice mediului (creionate cu mare acuratețe de Leony Waldman-Eliad, Cornel Ciupercescu, Rudy Rosenfeld, Eugenia Balaur, Dan Tufaru, Nicolae Călugărița, Silviu Stănculescu, Lucia Maier, Aurelian Burtă, Boris Petroff, Cristi Segall), implicate în derularea existenței rutiniere a unei comunități evreiești, cu obiceiurile sale specifice: sporovăiala în jurul mesei sau pomana din ajunul nunții, cînd mireasa trebuie să se lase prinsă în dans cu cerșetorii, simptomatice personaje care în permanență acompaniază întîmplările printr-o rumoare învăluitoare, doar aparent nivelatoare. Mișcarea scenică (o fină dinamică a expresivității corporale datorată inegalabilei Miriam Răducanu) și muzica modulară (delicate acorduri arhaice de o puritate frustă, orchestrate de Anatol Vieru cu ajutorul unor sensibili instrumentiști și a unor voci fragede din Minisong) desăvîrșesc vraja acestei reprezentări ce amintesc fulgurant de imageria celebră a lui Chagall (zborul fantasm al mirilor), dar și de expresionismul lui Munch (dramaticul "Strigăt"). Totul rămînd întipărit în memorie spre neamte precum inscripțiile gravate pe Zidul Plîngerii, invocat ca fundal al celor două ceasuri de bine venită reculegere în Templul Thaiiei.

IRINA COROIU

Orient/Occident la Timișoara

Deși ne-a obignuit în ultimii trei ani cu manifestări alternative (happening, performance, instalație), anul acesta Muzeul de Artă din Timișoara ne oferă o întreprindere mai liniștită. O expoziție "Orient/Occident" are un pic din toate: pictură (Bernea, Tohătan, Bătrînu), grafică (Brăteanu, Bitzan, Băiaș), instalație (Bartha, Graur, Perjovschi), grupul Prolog (Paul Gherasim, Flondor, studenții lui Flondor, Sărbulescu, Tulcan), artă video (Vreme), artă nonfigurativă/abstractă (Seayler, Neagu, Sevastre), artă cu neon (Patatics), obiect (Găină,

Ujvarosy) și multe altele. Poate un pic cam multe. Și cam peste tot. Există chiar (presărate prin expoziție) și rapelle istorice: Tucescu (excepțional), Eleutheriade, Pallady (un peisaj cu biserică!), iar dacă bugetul ar fi fost mai generos, Ileana Pintilie (curatorul expoziției) ar mai fi "scotoicit" prin muzeu și după alte nume ilustre. Tema este în același timp banal/obosită și bogat/palpitantă. Depinde cum o așezi, cum o pui "în pagină". Cineva remarcă la vernisaj că lucrările "sînt răs-pund" sigură. Adevărat. Dar ar fi fost de preferat o tentativă mai clară de ordonare a subiectului. Abundența operelor înecă un pic vizitatorul. Care merită să vadă expoziția și pentru a vedea desenul/instalația lui Ion Grigorescu. Din fier-beton. Și în trei dimensiuni. O biserică (structura ei) care pare a fi creată cu o bunănotă ironică te obligă să te aplici trecînd prin ea spre etajul superior. Muzeul de Artă din Timișoara rămîne un loc privilegiat, cu spații de expoziție impecabile, care se încumută să expună artă contemporană, continuînd o tradiție care îl plasează singuratice printre muzeele de artă din România (în marea lor majoritate întepente în patrimoniul și local și indolent).

Expoziția "Orient/Occident" este deschisă pînă la sfîrșitul lunii iunie

DAN PERJOVSCHI

Mihai Sărbulescu,
(Grupul Prolog)
Clapot

ORIENT

ADRIAN NICULESCU

E primejdută democrația în Italia?

Bătălia investiturii

"Dacă va fi întrebat vreodată care a fost cea mai frumoasă zi din viața lui, Silvio Berlusconi n-ar trebui să ezite răspunzând: miercuri 18 mai 1994", avansa, în seara aceleiași zile, un comentator al TV naționale italiene, RAI 1, la câteva minute de la aflarea rezultatului votului crucial (și deloc scontat!) din Senat, care-i deschide cu adevărat drumul guvernării. Insa, cum ades se întimplă, bucuriile nu vin niciodată singure. În chiar clipa exactă când se anunța victoria lui Berlusconi în Senat, de la Atena a venit vestea celui de-al doilea gol (2 la 0!) marcat de echipa sa, mitical, de-acum, Milan, contra Barcelonei, la meciul pentru Cupa Campionilor Europeni la fotbal. A urmat apoi încrederea victoriei care a făcut din Milan campiona Europei, iar din Milano, tot printr-o coincidență, capitala fotbalului internațional, intrucit și Inter-ul, a doua echipă a orașului, a cucerit de curind cupa UEFA. Fără precedent este și faptul că, pentru prima oară în istoria Italiei, un guvern care n-avea numerele necesare a reușit, totuși, să-și asigure majoritatea în Senat!

Rezultatul final: 159 la 153 și 2 abțineri, "quorum"-ul fiind de 158 de voturi.

Stinga era conștientă, în ansamblul ei, de riscul pe care l-ar fi comportat invalidarea unui guvern atât de așteptat de țară (toate sondajele dau Forza Italia în creștere!), cu o majoritate netă la Camera. Blocarea Chibinetului ar fi fost extrem de nepopulară și ar fi deschis o fază de gravă instabilitate constituțională. E clar că, în caz de o astfel de răsturnare sterila, "progresiștii" ar fi urmat să fie aspru penalizați în caz de alegeri anticipate!... Fără a mai vorbi de costurile bănești (deja cele din martie au costat enorm), alegerile anticipate nu se mai puteau fixa o dată cu "europenele" din 12 iunie, deci probabil ar fi fost aminate pe toamnă... O eventualitate de haos.

Din episodul înfățișării Guvernului în Senat se va reține discursul realist, sobru și echilibrat al președintelui Consiliului, Berlusconi, plin de deschideri către Stinga și Centru, plin de insistente repudii și delimitări tocmai de nazi-fascismul de care, cam pripit, este acuzat de unii. Și un alt motiv de mulțumire: Bursa a înregistrat un nou salt. Dolarul, între timp, a scăzut la 1.584 de lire (1.730 în martie)...

Cit privește omul de pe stradă, nu neapărat berlusconian, reacția sa cea mai răspândită este că dacă magnatul ar fi în stare să facă și cu Italia pe sfert din ceea ce a făcut cu clubul său de fotbal (prin 1985, când Berlusconi l-a cumpărat, Milan-ul se afla în prag de faliment și de retrogradare, iar acum este cel mai prestigios club european!), atunci ar fi formidabil!...

A doua zi, joi 19, și vineri 20 mai a urmat prezentarea în Camera, unde Polul Libertății dispune de o majoritate confortabilă. Cu același spirit ca în Senat, dar cu mai multă emoție, Berlusconi și-a expus programul său de guvernare. Un discurs echilibrat, reiterând apăsător, între altele, și promisiunea celor un milion de noi locuri de muncă pentru care Opoziția, încă din campania electorală, l-a acuzat de demagogie... Rezultatul votului, după discuțiile ce au durat două zile, a fost cel scontat: 366 pentru și 245 contra...

Fără îndoială, momentul cel mai relevant din dezbaterile de la Camera nu l-au mai constituit atât declarațiile lui Berlusconi, cât așteptatul discurs al șefului Alianței Naționale (fost MSI neofascist), G. Fini. Acesta, într-un stil sobru și elegant, pe un ton moderat, ca și imaginea pe care vrea să o acrediteze despre sine, a încercat să disipe toate legitimele temeri legate de trecutul și de rădăcinile mișcării lor extremiste de dreapta. După opinia celor mai mulți observatori, se pare că a și reușit. A doua zi, "Corriere della Sera" tira articolul său principal: "Fini: un nu tuturor fascismelor".

Din acest discurs lipsește, totuși, o autocritică mai serioasă în legătură cu trecutul și cu rădăcinile MSI, dar și cu greșelile operate până de curind. Pentru obiectivitate, trebuie observat și că extrema dreaptă italiană, fără a o scuza, a fost totuși tradițional mult mai moderată decât restul extremei drepte europene de tip Le Pen ori Republikaner, pentru a nu mai vorbi că nu prea are nimic de-a face cu noile mișcări de tip "nazi-skin", violente și rasiste, care incendiază cămine de străini din Germania. De altfel, la Parlamentul European, foștii MSI nici nu mai stau în grupul "dreptelor europene", hegemonizat de Le Pen, preferind de mult "grupul mixt". Chiar și neînspărit și atât de des exploata

afirmație a lui Fini, datind de acum câteva luni, cu "Mussolini, cel mai mare om politic al secolului", se pare că a fost total scoasă din contextul în care fusese pronunțată inițial și, astfel, grav distorsionată. Printr-o operație cosmetică identică cu a PCI devenit PDS, și MSI s-a "reformată" în AN. În definitiv, de ce ei, la 50 de ani de la înfringerea fascismului, să fie mai puțin credibili decât PDS, la nici 5 ani de la căderea comunismului?

După scrutinul de vineri 20 mai din Camera, Guvernul și-a intrat cu adevărat în deplinătatea puterilor sale. Reamintim că acesta este constituit din 25 de membri, dintre care 5 din Ligă, 5 din Alianța Națională și restul Forze Italia și independent. În cota Forza Italia au intrat și doi prestigioși liberali, foștii secretari naționali PDI Biondi (Justiție) și Costa (Sănătate), cu eticheta "Uniunea de Centru", doi foști DC cu eticheta "Centrul Creștin Democrat", Mastella (Muncă) și D'Onofrio (Invățământ) și doi exponenți ai Stingii anticomuniste, euro-deputatul socialist Giuliano Ferrara, ministrul Relațiilor cu Parlamentul (un apropiat al fostului premier PSI Craxi) și ministrul Familiei, Antonio Guiddi (provenind tot din Partidul Socialist craxian) "Radicali", cealaltă componentă, de stînga, din cadrul Forza Italia, nu au intrat direct în Cabinet, sprijinî însă total Guvernul. Dintre ceilalți miniștri, vom remarcă nucleul co-fundatorilor Forza Italia, Previti (Aparare), Martino (Externe) și Ubbani (Funcțiunea publică), o triadă clar liberală, profesori universitari de înaltă ținută, și pe independenții L. Dini, respectatul guvernator al Băncii Naționale, la Tezaur, principalul departament economic și S. Berlinguer, diplomat de carieră, vărul atit al fostului lider PCI cit și al ex-președintelui Cossiga, la "Italienii din Diaspora". În sfîrșit, un transguler centrist, G. Tremonti, va conduce Ministerul Finantelor, iar un ziarist de succes, fost director al cotidianului "Il Tempo" de la Roma și fost vicepreședinte Fininvest, G. Letta, ocupă postul-cheie de subsecretar la președinția Consiliului.

Se observă că, în timp ce Forza Italia și Liga Nord își împart cele mai importante ministere, trimițându-și în Guvern oamenii de frunte, Alianța Națională a fost supusă unui tratament diferit. Ea are acces numai la ministerele mai puțin importante (Mediul Inconjurător, Agricultură, PIT, Bunuri culturale etc.), iar pe reprezentanții săi Berlusconi a avut grijă să și-i aleagă exclusiv dintre exponenții de rangul al doilea, riguros fără trecut fascist. Este și motivul pentru care nici unul dintre "dinozaurii" fostului MSI nu figurează în Cabinet.

Presa europeană nu-l iubește pe Berlusconi

Manipularea presei internaționale europene (nu și americane!) în sens anti-Berlusconi reprezintă, după opinia mea, un succes al Stingii pro-comuniste. Cea mai afectată a fost Franța, în frunte, din păcate, chiar cu "Le Monde" și "Libération", cazute din plin în cursă. Un întreg dosar cu astfel de manipulări a fost prezentat de "Corriere della Sera" la 11 aprilie (menționăm că ziarul nu este proprietatea lui Berlusconi și nici nu-i este prea apropiat!). Se arată acolo, spre exemplu, că Marcelle Padovani, de la "Nouvel Observateur", de peste 20 de ani cea mai cunoscută corespondentă străină, considerată marea specialistă franceză în afacerile italiene, este și soția lui Bruno Trentin, șeful istoric al sindicatului pro-comunist CGIL și senator PDS... La fel, despre un publicist prezentat de "Le Monde" ca "ziarist italian" se omite să se spună că este și directorul adjunct al cotidianului comunist "Il Manifesto"...

Dacă, în majoritatea sa, Europa a întîmpinat cu răceală noul cabinet Berlusconi, iată că America pare a fi mai în sintonie cu acesta. La încheierea primului Consiliu de Miniștri al noului Cabinet, Reginald Bartholomew, prestigiosul om politic american trimis de Clinton ca ambasador în Italia, a ținut să transmită personal și oficial felicitările sale noului premier și Guvernului său din partea președintelui SUA și a poporului american. Un gest generos și cu greutate, care nu a trecut neobservat...

Apare tot mai clar că, timp de peste patruzeci de ani, Italia a fost guvernată neoficial, dar real, de un pact consociativ tacit catolic-comunist. Catolicii, prin DC, asigurau fațada, iar comuniștii își împărțeau restul nevăzut. Craxi a fost primul care a în-

cerat să spargă acest monopol, atacîndu-i direct pe comuniști, dar a fost răpus și plătește pentru aceasta. Justiția îl caută ca pe un infractor de drept comun. Oricite greșeli ar fi comis, proiectul său politic de tip mitterrandian rămîne însă mai valabil ca oricînd. Atîta timp cit Stinga va fi hegemonizată de comuniști, ea nu va fi fiabilă și nu va ajunge, probabil, niciodată la putere. Craxi a încercat să inverseze echilibrul la stînga. A eșuat. Acum a apărut Berlusconi. A reflicat Centru. Un Centru credibil și atrăgător. Jocul PDS, cu Italia împărțită în trei (Ligă, MSI și Stinga pro-PDS, cu deschideri spre un Centru complet) și fără un adevărat Centru, joc din care foștii comuniști ar fi rezultat cei mai prezentabili, a fost dat peste cap. Comuniștii își simt serios amenințat pămîntul de sub picioare.

Pe 16 mai, noul ministru de Externe, Antonio Martino, la debutul său internațional de la sediul Comisiei Europene din Bruxelles, a fost primit foarte cordial de președintele Executiv, socialistul francez Jacques Delors. Ministrul italian a afirmat că în Guvernul de la Roma nu există "fasciști", ci doar membri ai Alianței Naționale, ceea ce este altceva decît vechiul MSI, care, la rîndul său, nu e chiar totuna cu fostul Partid Național Fascist al lui Mussolini. Luni 22 mai, el zbura la Washington, unde era așteptat cu mare interes, fiind primit de președintele Clinton.

Pe 28 mai, în ajunul vizitei sale în Italia, în cursul unui interviu televizat pentru RAI 1 și Canale 5, iată că și președintele Bill Clinton în persoană a dat girul său noului premier de la Roma. Părerile sale sînt simple, de bun-simț, tipic americane și se pot rezuma într-o frază: "Berlusconi a fost ales în mod democratic, să-l lășăm să demonstreze ce poate, deci trebuie să fir lășat să lucreze, să-i dăm o șansă și să-l sprijinim". El a evitat să califice Alianța Națională drept neo-fascistă, aducînd, în acest sens, exemplul partidului peronist din Argentina sau socialist din Polonia (ambele la putere), "cu rădăcini care nu mai corespund conștientului lor". Cu Fini se va comporta la fel ca în cazul peroniștilor sau al socialistilor polonezi: dialog, cu condiția respectării democrației. A doua zi, duminică 29 mai, "Corriere della Sera" țira pe prima pagină: "Clinton îi spune DA lui Berlusconi". Și de aici se vede că, pentru cine a înțeles, cel care teazează este Berlusconi, nicidecum Bossi sau Fini!

Doar în Europa continuă polemicile. Un viceprim-ministru belgian (de origine italiană) a refuzat, ostentativ, să-i strîngă mîna omologului său italian, Tattarella, la Bruxelles și, mai grav, președintele Franței, François Mitterrand, a făcut unele inedite afirmații la adresa noului cabinet italian, și a lui Berlusconi în special. Lui i-a răspuns ministrul de Externe, Martino, cu aceeași expresie utilizată de Mitterrand în 1981, cînd i se reproșa de a fi imbarcat, în condiții similare celor italiene de acum, partru miniștri comuniști din cel mai stalinist PC din Europa: "Este inadmisibil!". Similitudinea cu situația italiană este frapantă...

În sprijinul bunului-simț a venit nu numai Bill Clinton, ci și un alt american, poate și mai celebru: scriitorul Julien Green, singurul cetățean străin membru al Academiei Franceze. La cei 94 de ani ai săi, el se arată gata să abandoneze Parisul, în care s-a născut și în care trăiește de o viață, pentru Milano, care i-a conferit cetățenia de onoare. "Cinci miniștri fasciști nu fac din Italia o țară fascistă", a declarat el, antifascist convins...

P.S. În urma alegerilor pantru Parlamentul European de pe 12 iunie, Forza Italia și coaliția condusă de ea și-au întărit poziția în raport cu Stinga italiană.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4120253230, pentru mărci în contul 4120253231, pentru franci francezi în contul 4120253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul abonamentelor pentru cititorii din străinătate:

	1 an	6 luni	3 luni
- zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.
Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați și redacțiile (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Gabriela Adamesteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunc), Andrei Cornea (redactor-șef adjunc), Bie Șerbanescu (publicist comentator), Dan Perjovschi (director artistic), Oana Armeanu (actualitate socială), Horatio Pepine, Marian Chiriac, Raluca Stroe-Bromuriu (actualitate politică), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Doblinda (corector), Gina Marin (fotoreporter, secretariat), Mircea Ionescu (șef serviciu difuzare), Mihaela Chiușu, Ioan Condor, Vlad Vieru (publicitate), Flori Sava (publicitate), Rubrici permanente: Tia Șerbanescu (comentariu politic), H. R. Patapievici (eseu), Corespondenți interni: Ion Mușlea (Cluj), Daniel Vișchi (Timisoara), Corespondenți externi: Adrian Niculescu (Milano), William Totok (Berlin), Ion Miron Damian (Paris).

Responsabil de număr: Andrei Cornea

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

ISSN-1220-5761

Tipărit la
"TIPOREX" SA
Calea Plevnei 114
Tehnoredacție
computerizată
Adrian Baltag,
Alexandru Cîrpi
Revista "22"